

VIRÁGOM-VILÁGOM

Óvodai Pedagógiai Program

*a környezet- és viselkedéskultúrára való nevelés, a komplexitás jegyében, a
művészetek eszközeivel*

(irodalom, zene, képzőművészet)

BEVEZETŐ

Óvodánk Pedagógiai Programja 1999. szeptember 01.-én lépett életbe – Helyi Nevelési Program címmel.

Megírásánál figyelembe vettük többek között:

- **Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramját. (137/1996.(VIII. 28.) Kormány Rendelet)**
- **A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésnek irányelveit.**
- **A helyi sajátosságokat.**

Felülvizsgálatát, bevalását illetve módosítását először 2004-ben tettük meg. A további módosításokat a mindenkor hatályos törvényi előírások szerint végeztük el.

Mint az előző években, úgy a jövőben is a komplex fejlesztést a környezeti kultúra ápolásával, a hagyományok megismertetésével, a környezetkultúrára neveléssel, az esztétikai értékek kihangsúlyozásával kívánjuk elérni. Fontosnak tartjuk az óvoda óvó-, védő- és szociális jellegét, a nevelő- és személyiségfejlesztő egészségnevelő tevékenységét.

A programot kiegészítettük a törvényi módosulásokból adódó feladatokkal, a tárgyi és személyi feltételek adta változásokkal.

Mivel óvodánk 2009/2010-s tanévtől felvállalta a hallás sérültek integrálását és ellátását ezért programunk tartalmazza az ezeket a gyermekeket érintő speciális feladatainkat, melyet a **SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK INTEGRÁCIÓJA A „HALLÁSSÉRÜLT GYERMEKEK INTEGRÁLÁSA A VIRÁG ÓVODÁBAN”** című fejezetben található.

Mindemellett 2013. június 27.-én módosításra került Alapító okiratunk szerint a sajátos igényű gyermekek integrált óvodai ellátása a következő fogyatékossgal rendelkező gyermekekre is kiterjed:

- **érzékszervi fogyatékos,**
- **értelmi vagy beszéd fogyatékos,**
- **autizmus spektrum zavar,**
- **egyéb pszichés fejlődési zavar (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavar).**

A **VIRÁGOM VILÁGOM PEDAGÓGIAI PROGRAMMAL** arra kötelezzük magunkat, hogy gyermekeinket rácsodálkoztassuk az őket körülvevő természeti és épített környezet csodáira, szépségeire. Célunk, - az egyenlő hozzáférés biztosításával - hogy olyan gyermekeket neveljünk, akik képesek a másság elfogadására, akik képesek lesznek meglátni és befogadni erkölcsi, etikai, esztétikai értékeket, tudatosan megővni környezetüket, egészségüket.

A MÓDOSÍTÁS TÖRVÉNYI HÁTTERE

- ❖ 1993.évi LXXIX. többször módosított közoktatási törvény még hatályban lévő rendelkezései, illetve a 2011. évi CXC. köznevelésről szóló törvény.
- ❖ 137/1996. (VIII.28.) Kormányrendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról, mely a 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet módosít.
- ❖ A 23/1997.(VI.4.) MKM. rendelet Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve.
- ❖ 1997. évi XXXI. tv. a gyermekek védelemről és gyámügyi igazgatásról.
- ❖ 1/1998. (VII.24.) OM. rendelet a kötelező eszköz normáról.
- ❖ 277/1997.(XII.27.) kormány rendelet a pedagógus szakvizsgáról és továbbképzésről.
- ❖ 3/2002.(II.15.) OM. rendelet a minőségbiztosításról és a minőségfejlesztésről.
- ❖ 2003. CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról.
- ❖ 2005. évi CXLVII. törvény a Kt. módosítása - a dokumentációk honlapon történő nyilvánosságra hozása.
- ❖ 229/2012. (VIII. 28.) a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról.
- ❖ 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet.
- ❖ A hallássérültekre vonatkozó törvényi jogszabályok az integrálással foglalkozó fejezet elején található.

1. BEMUTATKOZÁS

1.1 AZ ÓVODA ADATAI

Az intézmény neve:	Virág Óvoda
Az intézmény címe:	1045. Budapest IV. ker. Virág utca 30.
Az intézmény telefonszáma:	061/3693-3020
Az intézményi Honlap elérhetősége:	www.viragovoda.hu
Az intézmény e-mail címe:	viragovi@viragovi.hu
Az intézmény fenntartója:	Budapest Főváros IV. ker. Újpest Önkormányzat Polgármesteri Hivatal 1041. Budapest IV. ker. István út 14.
Az intézmény jogállása:	Szakmailag önálló, önálló munkáltatói jogkörrel rendelkező, részben önálló kölségvetéssel rendelkező szerv.
Az intézmény alaptevékenysége: (Alapító Okirat)	Az óvoda a családi nevelés kiegészítője a gyermek 3 éves korától, legfeljebb 8 éves koráig, sajátos nevelési és halláskárosult gyermekek integrálása, logopédiai szakellátása, az egyenlő hozzáférés biztosításával.
Az intézmény funkciója:	Óvó-védő-szociális, nevelő-személyiség és képességfejlesztő.

1.2 AZ ÓVODA BEMUTATÁSA

Az óvodánk alapításának éve 1979.

Az eltelt több mint 30 évnek köszönhetően kialakult egyfajta „virág utcai mentalitás” mely megalapozta jó hírünket a kerületben.

Az épületben 8 csoport működik, 200 férőhellyel. Minden csoportszobához tartozik 1-1 mosdó és öltöző helyiség.

Az óvoda épületében továbbá a következő helyiségek találhatóak: tornaterem, tárgyaló és könyvtár, vezetői és titkári iroda, logopédiai és fejlesztőpedagógusi szoba, orvosi szoba, klimatikus helyiség un. só szoba, melegítő konyha, mosókonyha, dolgozói öltöző és zuhanyzó, 2 szertár, raktár, és gondnoki műhely. Az óvodához tartozik egy udvar, amely a gyermekek létszámához megfelelő nagyságú.

1.3. TERÜLETI ELHELYEZKEDÉS, SZOCIOKULTÚRÁLIS HÁTTÉR

Óvodánk önkormányzati fenntartású intézmény. Újpesten a Munkásotthon – Virág – Nyár – Erzsébet utcák által határolt területen épült egy igen „öreg” lakótelep közepén.

Sajnos a kerületben sok a regisztrált munkanélküli. A gyermekek jó része rossz anyagi körülmények között élő családból kerül hozzánk. Egyre többen szociális-, nevelési segélyből próbálják fenntartani magukat, így érthető hogy a gyerekek egy része igen ingerszegény környezetben él. A lakótelepen sok a rongálás, szemetelés, falfirka ami alól az óvodánk épülete, udvara és környéke sem kivétel. Ezek figyelembe vételével tűztük ki fő feladatunkként a környezet és viselkedéskultúra alakítását. Külön figyelemmel kívánjuk kíséni a környezeti adottságok miatti esélyegyenlőtlenségből adódó korrekciókat, a fejlesztést, felzárkóztatást.

Nem akarjuk átvállalni a család funkcióját, csupán közvetett módon szeretnénk erősíteni annak szerepét. Létkérdéssé vált a **környezetkultúra** iránti szemléletmód formálása. A szülők figyelmét arra szeretnénk felhívni, hogy a közös cselekvéssel szerzett tapasztalatok, élmények milyen fontosak a gyermek életében.

Az egészséges életmódra nevelés is csak közös akarattal valósulhat meg.

A mai mozgás szegény világban el szeretnénk érni, hogy többet mozogjanak, hiszen a mozgás öröm és egyben szükséglet, a szellemi fejlődés alapfeltétele.

Óvodánknak olyan hiteles többletet kell adnia a gyermeknek, amellyel személyisége gazdagodik, viselkedéskultúrájára pozitívan hat.

Nagy súllyal nehezedik a nevelőkre a felelősség, hogy megtalálják azokat a módszereket, eszközöket, amelyekkel a szülők nevelési attitűdjét jó irányba befolyásolják. Minden eszközt meg kell ragadni a szülők tájékozottságának növelésére, az otthoni hatások elsődlegességének hangsúlyozására, a szakmai segítség nyújtására.

1.4. ÓVODÁNK HUMÁN ERŐFORRÁSA

DOLGOZÓK

BEOSZTÁSA	FŐ	SZAKKÉPZETTSÉGE	ISKOLAI VÉGZETTSÉGE
Óvodavezető	1	óvodavezetői szakvizsga	felsőfok
Óvodavezető helyettes	1	szakvizsgás óvodapedagógus	főiskola
Óvónő	6	óvónő	felsőfok
Óvodapedagógus	4	szakvizsgás óvodapedagógus	főiskola
Óvodapedagógus	5	óvodapedagógus	főiskola
Óvodatitkár	1	emberi erőforrás tanácsadó	egyetem
Konyhai dolgozó	1	gimnáziumi érettségi	középfok
Konyhai dolgozó	1	dajka	szakmunkás
Dajka	6	dajka	szakmunkás
Pedagógiai asszisztens	3	gimnáziumi érettségi	középfok
Dajka	2	dajka	középfok
Gondnok	1	gimnáziumi érettségi	középfok

TOVÁBBKÉPZÉS

Részt veszünk a főváros és a kerület kínálta továbbképzéseken.

Valamennyi óvodapedagógus folyamatosan teljesíti képzési kötelezettségét, önképzését ebben a folyamatban az óvoda pedagógiai programjával adekvát kompetenciáit fejleszti.

Az előzőek lehetőséget biztosítanak a munkaerő-állomány mobilizálására, a rugalmas munkaerő-gazdálkodásra és munkaszervezésre.

Célunk, hogy az óvodában lehetőség szerint minden dajka elvégezze a dajkaképzőt.

1.5. AZ ÓVODA TÁRGYI, DOLOGI FELTÉTELEI

A jelenlegi 8 csoport működéséhez, a létszámviszonyokhoz az infrastruktúra megfelel.

1999. óta végzett nagyobb beruházásaink:

- **8 csoportszoba teljes berendezésének felújítása ill. cseréje**
- **5 csoport fürdőszobájának teljes felújítása, 5 csoport fürdőszoba bútorzatának cseréje**
  - **Az épület külső homlokzatának részleges javítása**
- **Az óvoda udvar felőli falazatainak cseréje (ami magába foglalja az ablakokat, teraszajtókat valamint a két szélső csoport oldalablakainak cseréjét is.)**
  - **A tető szigetelése (teljeskörűen)**
  - **A főbejárat lépcsőjének akadálymentesítése**

- A főbejárat és mellékbejáratok tetejének javítása
  - A melegítőkonyha aljzatának újraburkolása
- A folyosók linóleum burkolatának cseréje (két alkalommal)
  - Só-szoba kialakítása
- Az udvar átalakítása az UNIOS előírásoknak megfelelően, különböző játékterületek kialakítása, megfelelő játékeszközök kihelyezése, valamint virágoskert, fűszer-és gyógynövénykert kialakítása
  - Madárbarát kert kialakítása ismereteket közlő táblákkal, madáretetőkkel, madáritatókkal madárodúkkal,
    - A közlekedési eszközeinknek tároló készítése
- Informatikai eszközök beszerzése (számítógép, nyomtató, scannel, fax, fénymásoló, hordozható vezeték nélküli telefon),
- Audiovizuális eszközök beszerzése (cd lejátszóval felszerelt magnók, digitális fényképezőgép).

A programunk céljaihoz rendelt eszközrendszerünk:

- Minden csoport az adott életkornak megfelelő játékeszközökkel, tanulást elősegítő eszközökkel és egyéni fejlesztő eszközökkel van felszerelve, melyet folyamatosan bővítünk, és szükség szerint selejtezzük. Ezeknek részletes felsorolását a csoportszobai leltárok tartalmazzák.
  - Egyéni fejlesztő eszközök állnak rendelkezésre a logopédiai illetve fejlesztőpedagógiai foglalkoztatóban.
- Mozgásfejlesztő eszközeink túlnyomó része a tornaterem szertárában és az udvari tárolókban található melyeket igény szerint használunk. Ezeknek a jegyzékét az óvodai leltár tartalmazza. A „Virágom Világom” Alapítványunk megvásárolta a „Mozgáskotta” mozgásfejlesztő készletet, amelyet a szervezett testnevelés foglalkozásokon kívül szabadidős tevékenység keretén belül is felhasználunk a tudatos mozgáskoordináció fejlesztésre.
- Az óvoda könyvtárkészlete folyamatosan bővül. Ezek egy része a csoportokban, kisebb hányada az e célra létrehozott könyvtárban, tároló szekrényekben található. A mindenkori készletet a leltárjegyzék tartalmazza.
- Ismereteket nyújtó szemléltetőtáblák minden csoportban található, melyeket a csoportok igény szerint cserélgethetnek.
- Hang- és képhordozó eszközök, lejátszók is segítik a gyerekeket a sokoldalú, komplex tapasztalatszerzésben.

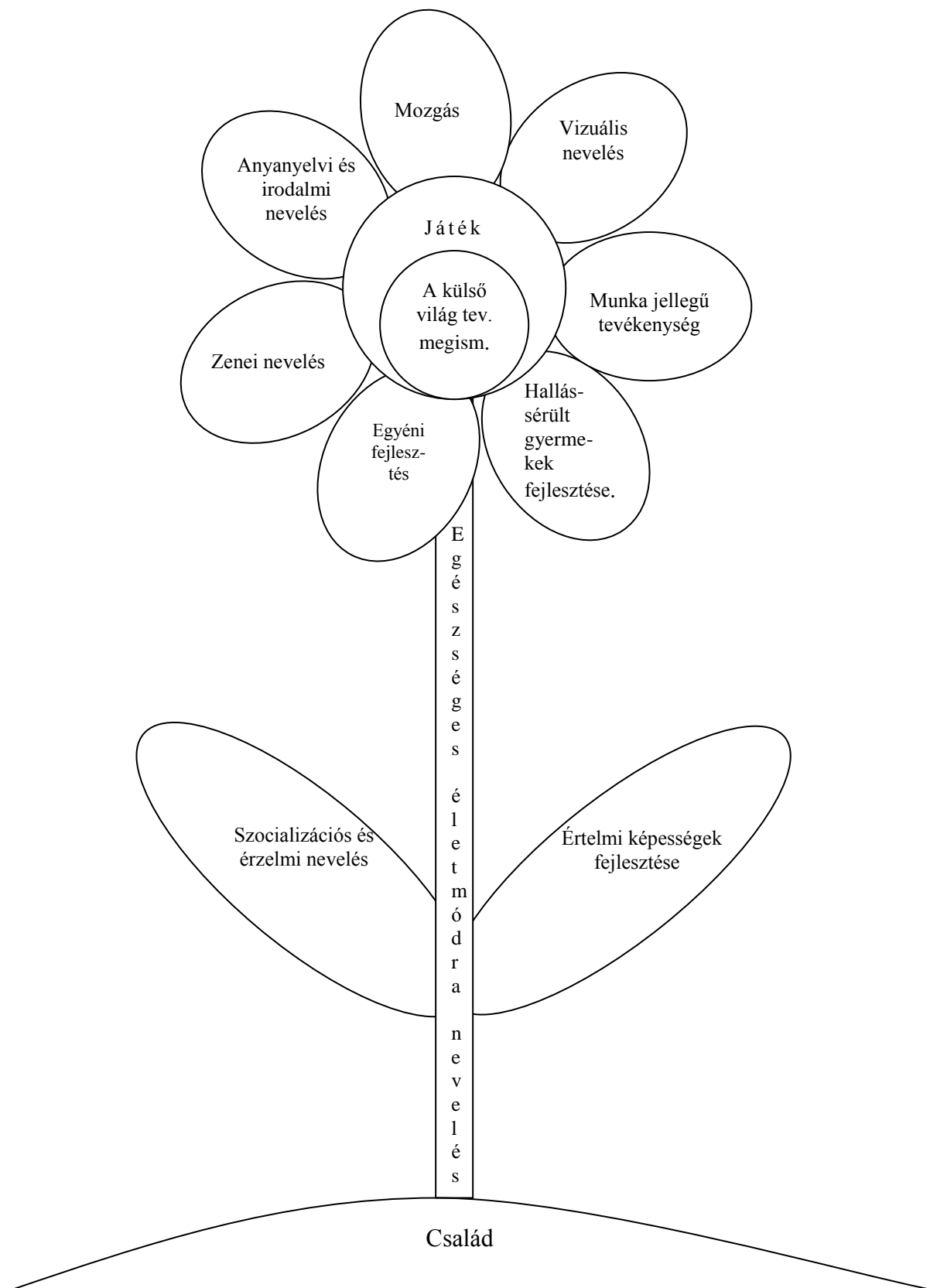
Nagy hangsúlyt fektetünk az eszközellátottságunk javítására, a költségvetésben lehetőséget kapunk erre. Keressük a lehetőségeket más forrásból, pályázati támogatásból, alapítványi-, szponzori finanszírozásból.

Természetesen tudjuk, hogy az optimálisabb körülmények, a jobb felszereltség önmagában még nem eredményezi a magasabb szintű pedagógiai munkát. Az adottságokon túl legfontosabb a gyermek- és hivatásteretünkéből, szakmai felkészültségünkéből fakadó tenni akarás és tudás, amelyet mindig és mindenkor a gyermeki érdek kiszolgálására igyekszünk fordítani.

2. NEVELÉSI KONCEPCIÓNK

4.1 NEVELÉSI FELFOGÁSUNK (rajzos megjelenítésben)

2.2 PROGRAMUNK RENDSZERÁBRÁJA (a virág rajz alapján)

Nevelési felfogásunk Nevelési felfogásunkat és gondolkodásunkat szimbolizálja a rajzos megjelenítés, melynek lényege:

GYÖKÉR

A személyiség egészének táplálója, biztos kapaszkodója maga a CSALÁD.

SZÁR ÉS LEVELEK

Az egészséges életmód, érzelmi nevelés, értelmi képességek mint tartópillér . A fejlesztés tartalmi keretei.

A VIRÁG BELSŐ KÖZEPE

Kiemelt nevelési feladatunk a külső világ tevékeny megismerése a komplexitás tükrében

A VIRÁG KÜLSŐ KÖZEPE

Előbbi képességek birtokában motiválhatók a különböző
TEVÉKENYSÉGI FORMÁK, melyek komplexen illeszkednek a
környezet tevékeny megismerése témaköreihöz.

VIRÁGSZIRMOK

A KOMPLEXITÁS TARTALMI EGYSÉGEI A JÁTÉKON KERESZTÜL.

Tevékenységi formák, melyek komplexen illeszkednek a külső világ tevékeny megismerése témaköreihöz.

2.3 GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

Az óvoda tevékenység rendszerével nyitottabbá teszi a gyermekeket a világra. Közelebb hozza hozzájuk környezetük általuk is felfogható eseményeit, változásait. Megalapozza továbbfejlődésükhöz szükséges képességeiket, elindítja őket a szocializálódás útján.

A szociális funkció mellett vállalja és az adott életkorban optimálisan biztosítja a harmonikus személyiség életkor specifikus tulajdonságainak kibontakozását és megerősítését. Egy időben tudatosan alakítja a szociális és értelmi képességeket, mint az iskolai beilleszkedés és teljesítmény fontos feltételeit. Óvodánk pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását.

Olyan nemzedéket szeretnénk nevelni, aki képesek lesznek, meglátni és befogadni az erkölcsi-, etikai-, esztétikai értékeket, képessé válnak környezettudatosan élni, megóvni környezetüket, egészségüket.

Ezáltal számukra az **egészséges életmód, a természetvédelem, a kulturált viselkedés** nem csupán nagy betűs plakát, hanem életmóddá válik!

Programunkkal biztosítani szeretnénk olyan tevékenységi rendszer kiépülését, melyben az élmények hatása dominál.

A gyermekek számára legfőbb modell a felnőtt, kinek tevékenysége, beszéde, viselkedése példaértékű. Az óvodában folyó nevelőmunka során a feladat mindig az óvónőé, a kisgyermeké a lehetőség.

Küldetésnyilatkozat

1. Elsődleges célunk, hogy óvodásainkat érzelmi biztonságot nyújtó, egészséges, esztétikus környezettel, gazdag tárgyi felszereltséggel vegyük körül.
2. Célunk, hogy olyan úton indítsuk el gyermekeinket, melyen tovább haladva természetszerető, - megóvó, környezettudatos, magára és környezetére igényes, egészséges felnőttekké érjenek.
3. Szemléletünk, hogy a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.
4. Biztos szakmai tudással kívánjuk elérni, hogy természetes módon kibontakozhasson minden egyes gyermek harmonikus személyisége, hogy nyitott, toleráns, önuralomra képes, kihívásoknak megfelelni akaró és tudó egyénekké váljanak.
5. Úgy gondoljuk, hogy óvodásaink szüleinek felelősséggel tartozunk azért, hogy elvárásaiknak megfelelő magas színvonalú szolgáltatást nyújtsunk, gyermekük képességei megfelelő ütemben fejlődjenek, különös tekintettel az eltérő fejlődési ütemben érő gyermekekre.
6. Sikerorientált, önálló életre, kulturált viselkedésre nevelő, élményekben gazdag, sokszínű tevékeny óvodai életet kínálunk.

2.4 ALAPELVÜNK, ÁLTALÁNOS CÉL- ÉS FELADATRENDSZER

„ A nevelésnek két alapon kell nyugodnia: az erkölcsön és az okosságon. Az erkölcsön azért, hogy az erényt támogassuk; az okosságon azért, hogy megoltalmazzuk magunkat mások bűneitől. Ha az erkölcs oldalára billentjük a mérleget, csak balekokat és mártírokat nevelünk; ha pedig a másik oldalra billentjük, akkor számító és önző embereket. „

Alapelvünk, hogy mivel a 3 -7 éves korú gyermekek alapvető és meghatározó tevékenysége a játék, ezért napi tevékenységeinket és programjainkat ennek alárendelve tervezzük. Elfogadó, testi-érzelmi biztonságot nyújtó, játékos és tevékeny óvodai élet biztosításával, olyan személyiségjegyek, jártasságok, készségek kialakítása, melyekre építve értelmes - tartalmas életvitel folytatására válhatnak alkalmassá a gyermekek. Elsődlegesen a természetes fejlődést tartjuk meghatározónak, de a fejlődésében akadályozott gyermekeknél a fejlesztésre helyezzük a hangsúlyt.

Elősegítjük az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkentését, a tehetséggondozást; az életkori- és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.

Alapvető célunk:

- **A gyermeki személyiség sokoldalú kibontakoztatása, komplex hatások alkalmazásával és egyéni fejlesztéssel.**
  - **A szociális képességek, viselkedéskultúra, kiemelt fejlesztése.**
- **Természetszerető, környezetvédő ember személyiségének kialakítása.**
  - **Egészséges életet élő, mozgást szerető emberré nevelés.**
  - **Alapvető erkölcsi, etikai normák kialakítása.**

A nevelőmunkánk elvei:

- A gyermek testi-, lelki szükségleteinek figyelembevétele, kielégítése;
- A játéktémák szabad megválasztása, gazdagítása;
- A testi közelség, az elérhetőség állandó jelenléte és biztosítása;
- Folyamatos, rugalmas életritmus megteremtése;
- A gyermekek kívánságainak, ötleteinek figyelembe vétele;
- Az egyéni fejlesztés lehetőségeinek megteremtése;
- **A kultúrált viselkedés és kapcsolattartás szabályainak megismertetése, gyakoroltatása;**
- Előítéletmentes viszonyulás, a másság elismerése, tolerálása;
- A felnőtt környezet pozitív modell szerepének hangsúlyozása;
- Óvodai hagyományok ápolása;
- Gyermek-felnőtt, gyermek-gyermek, felnőtt-felnőtt közötti pozitív érzelmi kötődések erősítése;
- A folyamatosság, a komplexitás, az integráció és differenciálódás szervezeti formáinak, kereteinek és tartalmának érvényesítése és továbbfejlesztése;
- **A városi környezet nyújtotta helyi adottságok /épített és természeti környezet/, élethelyzetek élményszerű megismerése, óvása;**
- A mozgás lehetőségeinek megteremtése;
- A családokkal való együttnevelő tevékenység tartalmas alakítása;
- **Nem mesésen és játékosan, hanem a játékot és a mesét eszközként használva tarjuk a foglalkozásainkat.**

A nevelőmunkánk feladatai:

- Olyan biztonságos szeretetteljes légkört teremtünk, amelyben felnőtt és gyermek egyaránt jól érzi magát. Arra törekszünk, hogy a gyermek testi és lelki szükségleteit kielégítsük;
- Nyitott, segítőkész, elfogadó, természetes kapcsolatot alakítunk ki minden viszonylatban;
- A nevelőmunkánk során figyelünk arra, hogy hangsúlyozottan kerüljenek felszínre és elfogadásra erkölcsi értékeink: becsületesség, igazmondás, segítőkészség, igazságosság, együttérzés, önmaguk és mások elfogadása, szeretet, tisztelet, megbecsülés;
- Az egészséges én-tudat erősítésével irányítjuk figyelmüket a közösség felé;
- Megteremtjük azokat a feltételeket, amelyek segítik a gyermekek önmegvalósítási, önérvényesítési törekvéseit;
- Lehetőséget adunk kreativitásuk, kezdeményezőképességük kibontakoztatásához;
- A szükségletek ismeretében rugalmas, körültekintő szervezéssel változatos tevékenységi lehetőségeket kínálunk;

- Az óvodai élet minden tevékenységét úgy szervezzük, hogy az motiválja a gyermek szóbeli közléseit;
- Az ismeretszerzést is a kisgyermek eredendő kíváncsiságára, tevékenységi vágyára építjük;
- A képességfejlesztés ütemét és tartalmát nem az életkorhoz, hanem az egyéni fejlettséghez igazítjuk;
- Biztosítjuk az élmények sokféleségét, a kisgyermek érzelmi életének, értelmi képességeinek gazdagítására;
- A gyermeket körülvevő felnőttek olyan magatartást, viselkedést, kommunikációs reagálást, tanúsítanak, amely a gyermek személyiségére példaértékűen hat és segíti a mintával való azonosulás igényét;
- A mindennapi testi-, lelki edzés lehetőségével fejlesztjük a gyermekek erőnlétét, alkalmazkodó képességét, harmonikus fejlődését!
- Törekszünk arra, hogy a nevelési céljaink megvalósítása érdekében a szülőkkel partneri viszonyt alakítsunk ki.

A gyermekközösség fejlesztése során – a szülőkkel együttműködve – végezzük oktató-, nevelő munkánkat annak érdekében, hogy a gyermekek óvodáskor végére rendelkezzenek azokkal a képességekkel, melyek birtokában alkalmassá válnak az iskolai élet megkezdésére.

3. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

3.1 AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS

Az egészség nemcsak a betegség hiánya, hanem a teljes testi-, szellemi-,és szociális jólét állapota.

Ezért egészségnevelésünk fő feladatai kiterjednek:

- a testi(szomatikus) egészség védelmére,
- a lelki (pszichés) egészség, a pszichohigiéne védelmére,
- a szociális egészség védelmére.

A tevékenység célja:

- a gyermekek egészséges életvitelének kialakítása, egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- testi és szellemi fejlődésük elősegítése,
- gondozásuk, testi szükségletük kielégítése,
- kulturált étkezési szokások megalapozása,
- higiénés szokások és szabályok kialakítása,
- mozgást szerető gyermekké nevelés,
- egészséges korszerű táplálkozás elfogadása
- speciális étkezési igényű gyermekek étkezésének biztosítása
- a különböző fokú halláscsökkenéssel bíró gyerekeknek egyéni bánásmód biztosítása de úgy, hogy mégis egyenértékű tagja az óvodai közösségnek (integráció)

A nevelőmunka feladatai, tartalma:

- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek kielégítése
- A harmonikus, összerendezett mozgás elősegítése;
- A gyermek egészségének védelme, edzése;
- Az egészséges életmód, helyes életritmus, táplálkozás, testápolás, öltözködés, egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- Biztonságos és egészséges környezet biztosítása;
- Szükség esetén megfelelő szakember bevonásával, speciális gondozó, prevenciós és korrekciós nevelési feladatok ellátása.
- a gyermeke mozgásigényének kielégítése

Egészséges óvodai környezet kialakítása:

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének kialakítása ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

A gyermekek szervezetének fejlődését, növekedését a környezet nagymértékben befolyásolja. Mind a tárgyi, mind a személyi kapcsolat olyan figyelemmel gondoskodással vegye körül, hogy az fejlesztő hatással legyen az egészségnevelésben. Az óvoda adottságaival szolgálja az óvodapedagógiai feladatok elérését. A csoportszobák berendezése esztétikus, biztonságos, derűs legyen, a gyerekek jó közérzetét szolgálja. Az asztalok és a székek könnyen mozgathatók legyenek, megfelelő méretükkel segítsék a helyes testtartás kialakulását. A gyermekjátékok és az étkezéshez használt eszközök esztétikusak, higiénikusak legyenek.

Az öltözőben a váltóruhák, váltócipők, tornafelszerelés, külön jellel ellátva a saját szekrényében álljon a gyerekek rendelkezésére. A mosdóban jellel ellátott törölköző, ill. papírtörölköző, fogmosó felszerelés és az illemhelyek oldalról válaszfallal előről függönnyel való elhatárolása szükséges. Az óvoda udvara alkalmas a mozgástevékenységekhez, a mozgásigény kielégítésére. A fák árnyas helyet teremtenek a nyári hónapokban a játékhoz. Az egészséges életmód megteremtése, a gondozás és a lehetőségek optimális kihasználása szolgálja a gyermekek egészséges testi fejlődését.

Az egészség megőrzés:

Az egészség megőrzésre irányuló gondozás a személyi és környezet higiéniaát foglalja magába. A gondozás feltétele az összes nevelési hatás pozitív érvényesülésének, amely hozzájárul a gyermekek személyiségfejlődéséhez. Az óvónő a gyermeket olyan gondoskodással vegye körül, hogy megnyilvánulásai figyelmet, elfogadást fejezzenek ki. Segítse a gyermeket olyan jártasságok és készségek megszerzésében, melyek az egyéni egészséggondozáshoz szükségesek. A gyermek életritmusát úgy kell kialakítani, hogy az egészséges életmódjuknak megfelelő legyen, melyet a napirend rugalmassága és a kötetlenség is biztosít. A folyamatos játéktevékenység mellett azonos időpontban ismétlődjön az étkezés, levegőzés, (séta, udvari játék), pihenés. A kiegyensúlyozott élettempó visszahat az életfolyamatokra.

Az *egészséges táplálkozás* kielégítésére törekszünk. Fontosnak tarjuk, hogy a gyerekek minden nap fogyasszanak gyümölcsöt, zöldséget. A napi folyadékmennyiséget folyamatosan biztosítjuk a számukra. A reggeliztetésnél a folyamatosságra törekszünk, fokozatosan vezetjük be a csoportokban a gyerekek fejlettségi szintjének megfelelően. Az étkezésnél fontos az esztétikus terítés, ami önkiszolgálással, vagy naposi teendőkkel kell hogy megvalósuljon. A kulturált étkezési szokások kialakításához az ételek ízléses tálalása is szükséges. Az egészségügyi szokások megalapozása – testápolás, tisztaságigény – elengedhetetlen követelmény.

A gondozási műveletek során bensőséges kapcsolat fejlődjön ki a gyermek és a felnőtt között, ami átsegíti az egyre önállóbb testápolási teendők végzésében. A gyermek öltözködése alkalmazkodjon a tevékenységéhez, a környezet hőmérsékletéhez.

A mozgás kielégítését a mindennapos testnevelés a mozgásos szabályjátékok a séták és a kirándulások teszik lehetővé. Ezek nem lehetnek azonban megerőltető és fárasztóak számukra, az életkori sajátosságokat szem előtt kell tartani.

A gyermekek edzése érdekében feladatunk, hogy minél több időt töltsenek a szabadban, annyit mozogjanak, amennyire egyénileg szükségük van.

Az udvar fa játékaik erőnlétüket, mozgásuk összerendezettségét, ügyességüket fejlesztik.

Az óvoda minden dolgozója szem előtt tartja azt a tényt, hogy csak az a gyermek érzi jól magát, akinek mozgásigénye kielégített. A gyermekek óvodába lépésétől figyelemmel kísérjük az egészségügyi állapotukat. Minden évben szervezünk orvosi szűrővizsgálatokat, a gyermekek testi fejlettségének ellenőrzésére, a rendszeres súly és magasságmérés, látás-, hallásvizsgálattal.

Az óvodában megbetegedett kisgyermek megnyugtatóásával egy időben azonnal tájékoztatjuk a szülőket, ha erre nincs lehetőség, akkor a gyermekorvost.

Az óvodánkban kialakított só-szobával azt a célt kívánjuk elérni, hogy megelőzzük illetve csökkentjük a légúti megbetegedések számát.

A módszertani szabadság lehetővé tette, hogy az óvodapedagógusok személyes érdeklődése – pl. az egészséges életmód iránt – beépüljön a nevelés folyamatába. Ilyen pl. a természet gyógyító erejét védelmére hangsúlyozó ismeretek átadása óvodásainknak (gyógynövénye, fűszernövények termesztése, gondozása felhasználása; gyógyteák készítése, teakóstolás). Az a gyerek aki nem gyógyszereken nő fel felnőtt korában is egészségesebb és ellenállóbb lesz a természetet barátjának fogja tekinteni.

A fejlődés és fejlesztés várható eredménye óvodáskor végére

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat.
- Zsebkendőjüket önállóan használják.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek vizet a kancsóból,
- Esztétikusan terítnek, higiénikusan étkeznek. Készség szinten használják a kanalat, villát, kést, étkezés közben halkan beszélgetnek.
- Teljesen önállóan öltöznek, a ruhájukat ki-be gombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- Ruhájukat esztétikusan, összehajtva helyére teszik.
- Környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- Ügyelnek saját küllemükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.

3.2 ÉRZELMI NEVELÉS, ÉS SZOCIALIZÁCIÓ

Miért választottuk kiemelt feladatunknak ?

Napjainkban egyre többször beszélnek az érzelmi intelligencia hangsúlyos szerepéről, miközben érzékeljük a társadalmi értékválságot. Tanúi vagyunk bevált nevelési elvek, erkölcsi normák értékvesztésének. Negatív tulajdonságok merevedtek "erénnyé", eldurvultak szavaink, néha a gyengéd érzéseket is rejtegetni kényszerülünk. Károsan hatnak a vizuális információk, gyakran

találkozunk ilyen élményekből táplálkozó durva játékkal és viselkedéssel. Sok szülő tanácstalan ebben a helyzetben, de mindegyikben megvan a szándék; "jóra" és "jól" szeretnék nevelni gyermeküket. Úgy gondoljuk sokat segíthetünk nekik, mert minél következetesebben törődünk a gyermekek értéktudatának formálásával, annál nagyobb a valószínűsége annak, hogy az óvodában kialakított magatartásformák meghatározói lesznek a majdani felnőtt korú gondolkodásuknak, tetteiknek.

A tevékenység célja:

Barátságos, elfogadó légkörben, a pozitív viselkedésmintát követve, gyermekek értékeinek, jó tulajdonságainak kibontakoztatása, megerősítése. Olyan viselkedési formák, jó szokások kialakítása, melyek későbbiekben alapszükségletként funkcionálnak.

Az érzelmi nevelés feladatai, tartalma:

- A kisgyermekeknek meleg, befogadó, őket támogató, megértő, kölcsönös szeretetet sugárzó, biztonságot adó légkört biztosítunk;
- Átélt, közös élményekre épülő tevékenységeket szervezünk, a közösségi élet szokásainak kialakítása, a közösségi magatartás megalapozása érdekében;
- A kapcsolatteremtő és megtartó képességeket erősítjük, formáljuk, a személyes és társas kapcsolatok létrehozása érdekében;
- A nevelési módszereink árnyalt, sokféle alkalmazásával ismertetjük meg a helyes erkölcsi elveket, értékeket;
- Pozitív mintaadó szereppel segítjük a gyermekeket az eltérő képességű, tulajdonságú és viselkedésű társaik elfogadásában;
- A szükséges szabályokat, korlátokat úgy alakítjuk, hogy az adott korosztály meg tudja felelni az elvárásoknak, hogy minden gyermek számára érthető és elfogadható legyen;
- Az érzelmi kötődéseket felnőtt-gyermek, gyermek - gyermek viszonylatban a személyes bánásmód és törődés erősítse;
- Sokféle választási lehetőséget biztosítunk a gyermeki tevékenységek közben, hogy képessé váljanak az önálló döntések meghozatalára és a változtatásra;
- Olyan élethelyzeteket teremtünk, amelyek az alapvető illemszabályok, kultúrált viselkedés megismerésére és gyakorlására adnak módot, pl. köszönés, kapcsolat felvételi módok, megköszönés, megszólítás, tudakozódás, kérés, véleménynyilvánítás, figyelmesség, lemondás, igazságosság, együttérzés.

A fejlesztés feltételei, gyakorlata

Egy összetartó egymást elfogadó és segítő közösség létrejöttének alapfeltétele a csoportokban dolgozó felnőttek egységes nevelési szemlélete és azonos elvárása a gyerekekkel szemben. Az óvodapedagógus a közösség életének irányítója, modell miközben maga is a közösség tagja. A gyermekek érzelmi életének gazdagítása, közösségi magatartásuk megalapozása az óvodai élet egészét átszövő feladat. Elsődlegesen játékban, játékkal, játékon keresztül biztosítható fejlődésük és fejlesztésük. A játékfajták közül különösen a szerep-, a szabály-, és a versenyjátékok azok, amelyek feltételezik a játszótársak egymáshoz való alkalmazkodását, a társas együttműködést, a szabályok betartását.

A családokkal való együttműködés fontos segítség a gyermekek óvodai életbe történő beilleszkedésében. Az óvoda elfogadtatása, a társas viselkedés új rendjével való ismerkedés nagy gondosságot, odafigyelést, megértést, türelmet igényel, és későbbiekben a gyermek-szülő-óvónő kapcsolatának meghatározója is. Óvodánkban biztosítjuk, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodai élettel. A csoportban dolgozó óvónők, dajkák együttes, állandó jelenléte

is segíti a gyermekek beilleszkedését. A tervezett szokásoknak megfelelően a gyermekek egyéni képességeit, tempóját és szokásait figyelembe véve, érzelmi megerősítéssel, játékos gyakoroltatással végzik az óvodai élet tevékenységeit.

A gyermekek tevékenységéhez az óvónő biztosítson nagy szabadságot, a határok pontos megjelölésével, az óvónő röviden, egyértelműen, pozitívan fogalmazza meg amit akar, vagy amit nem akar. Törekedjen az értelmes, okos fegyelmezettségi szint kialakítására.

A közösségi élet szabályainak elfogadását az óvónő gyermeket megértő és igényeit is figyelembe vevő viszonyulása segíti.

Óvodánkban a csoportok közötti együttműködés is fontos nevelő hatású. Szervezünk tevékenységeket, programokat az óvoda egész közösségének és az azonos korú gyermekeknek is. Az ünnepi előkészületekben, az ajándékkészítésben a gyermekek legyenek aktív résztvevők. Ilyenkor kerüljük a gyermekeket megterhelő szerepeltetést.

Nevelőmunkánk egészében éreztetjük a gyermekekkel, hogy a csoport tagjai egyéneként is fontosak számunkra.

A fejlődés és fejlesztés várható eredménye óvodáskor végén

- Szeretik óvodájukat, ragaszkodnak csoporttársaikhoz és a csoportban dolgozó felnőttekhez
- Érdeklődnek a felnőttek és társaik iránt óvodán kívül is
- Kapcsolatteremtés és kapcsolattartás területén tisztelettudóak (kérés, megköszönés, köszönés, válaszolás, megszólítás)
- Képesek a helyes viselkedés szabályainak és szokásainak betartására (udvariasak, segítőkészek, együtt érzőek)
- Bízhatnak önmagukban, tudnak választani, dönteni, érdeklődőek, kezdeményezőek
- Feladataik elvégzésében kitartóak
- Képesek együttműködni közös cél érdekében
- Türelmesen meghallgatják egymást és a felnőtteket
- Képesek kisebb konfliktusaikat önállóan megoldani
- Elítélik a tiszteletlen viselkedést, a durva beszédet

3.3 ESZTÉTIKAI NEVELÉS

Tevékenység célja:

A gyermekekben kialakítani a saját és környezet iránti igényességet, szépérzékét, kibontakoztatni az esztétikai minőségek sokrétűségét. Az óvodai esztétikai nevelés olyan szemléletet alapozzon meg amellyel a későbbi tapasztalatok, ismeretek feldolgozásához és újraalkotásához késztetéseket kap a gyermek.

Az esztétikai nevelés feladatai:

- Olyan óvodai élet megszervezése, melyben a gyermeki világkép formálása és az én kép alakítása az esztétikum élményein keresztül valósul meg
- Az esztétikai élmények iránti vágy felébresztése és megalapozása,
- Az értéket képviselő anyag gondos megválasztása, mivel ez példa és mintaértékű.
- A művészet eszközeinek beépítése és komplex együttthatala a nevelési folyamatban

- A személyiség önállósulásának segítése mely által az ember magát alkothatja tovább, sőt maga is újabb „alkotásokat” képes létrehozni
- Az emberi alkotóképesség sokoldalú kibontakoztatásának megalapozása.
- Felderíteni az elsődleges szocializációs szintér (család) műveltségelőzményeit, majd ezekre alapozva formálni az esztétikai jelenségek iránti érzékenységet, nyitottságot.
- Az egyéni bánásmód keretein belül tehetség gondozás.

A megvalósulás folyamata, tartalma:

A gyermekek otthoni környezetükből nagyon eltérő tapasztalatokkal, esztétikai érzékeket (ízlelést) alapozó élménnyel kerülnek óvodánkba – mely élményeket, tapasztalatokat, ismereteket óvodai nevelésünk komplex módon építi be az esztétikai nevelésbe (a pozitív hatásokat megerősíti és továbbfejleszti, a negatív hatásokat kiszűri).

Felkínáljuk a gyermek számára mindazokat a lehetőségeket amelyek az óvónői mintakövetésből is adódhatnak: a sokszínűség, az alkotó kíváncsiság kielégítésére, önmön igényeinek gazdagítási lehetőségeire. Lehetőséget és segítséget biztosítunk a gyermek számára a szabadon választható esztétikai tevékenység gyakorlásában, élményeinek újraélésében.

A kreativitás - az alkotó gondolkodás és cselekvés - kialakítása, az esztétikai tevékenységek fontos feladata. Az óvodában a gyermekek kreativitásának megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás- és szabadságtér, valamint a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő. Minél több alkalmat adunk arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket az ábrázolásban, az ének-zenében, a mozgásban megvalósíthassák. Továbbá minél több eszközzel ismerkednek meg a gyermekek, minél biztosabban kezelik azokat, annál több lehetőségük adódik önmaguk kifejezésére. Mindig törekszünk arra, hogy ő maga találja ki és valósítsa meg elképzeléseit, csupán akkor nyújtunk ehhez segítséget, ha azt a gyermek maga kéri és igényli.

A komplex esztétikai nevelés személyiségfejlesztő hatása a nevelés és fejlesztés más területeihez is szervesen kapcsolódik.

A fejlődés és fejlesztés várható eredménye óvodáskor végén

Ennek a résznek a tartalmát a nevelési és tanulási területek megjelenítik.

3.4 ÉRTELMI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE, KOMMUNIKÁCIÓ, ANYANYELVI NEVELÉS

Az értelmi nevelés célja:

A gyermek eredendő kíváncsiságára és tevékenységi vágyára épülő, világot megismerni akaró képességek fejlesztése, a cselekvés és a beszéd útján.

Az értelmi fejlesztés feladatai, tartalma:

- Az óvodás gyermek értelmi képességei, érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, gondolkodása leginkább a játék során fejlődik és fejleszthető
- Biztosítani kell, hogy minden gyermek önmaga lehetőségeihez mérten fejlődhessen
- Tapasztalás segítségével bővüljenek ismereteik és szilárduljanak emlékképeik
- Az emlékezet működtetésével váljanak képessé bonyolultabb gondolkodási műveletek végzésére és árnyalt mondatfűzésre
- A valós világ megismerése során legyen alkalmuk az érzékelés változatos formáját alkalmazni

- A gyermekek spontán szerzett ismereteit, élményeit az óvónő használja fel rendszerezésre, pontosításra, bővítésre, élményeit, érdeklődését, kérdéseit mindig kövesse pontos válasz, reagálás

A fejlesztés feltételei, gyakorlata

Óvodáskorban a gondolkodás és a beszéd szinkronban fejlődik.

A környezet hatásai számtalan kérdésre ösztönzik a gyermeket. Tevékenységeik során a különböző élethelyzetekben megismerik a tárgyak, jelenségek nevét, milyenségét, történések idejét, egymáshoz való viszonyulásukat. Felfedeznek hasonlóságokat, különbözőségeket, összefüggéseket.

Az értelmi fejlesztés szemléletes cselekvő formában, állandó beszédkíséréssel valósulhat meg hatékonyan. Szerezzenek tapasztalatokat, sokrétű érzékelés formájában. Kérdéseikre, felvetéseikre tömör, egyszerű választ kell adni. Önmaguk is hozzanak egyszerű ítéleteket, mondjanak véleményt.

Fontos tudni, hogy az egyénekenkénti különbségek hatása nem okozhatja egyetlen gyermekben sem a sikertelenség, a kudarc érzését. Segíteni kell a megélt élmények, tapasztalatok feldolgozását, rögzítését.

A különféle tevékenységi formákat kísérje beszéd, amely az óvónő részéről minta értékű legyen. A beszédfejlesztés az egész óvodai nevelést átfogó feladat. Az óvónőnek ismernie kell a gyermek beszédállapotát:

- beszédhallás : a beszédészlelés és a beszédmegértés alapja a tökéletes hallás;
- beszédértés: két részből áll, a beszédészlelés és a beszédmegértés;

Különös jelentőséggel bír ez óvodánkban, mivel a hallássérült gyerekek integrálását vállaltuk. Ezek a gyerekek egy szakértői véleményezés után kerülnek hozzánk és fejlesztésüket szurdopedagógus segítségével, valamint a szülők szoros együttműködésével folytatjuk. A hallássérült gyerekek speciális ellátását a SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYEREKEK INTEGRÁCIÓJA - HALLÁSSÉRÜLT GYEREKEK INTEGRÁLÁSA A VIRÁG ÓVODÁBAN címmel található a programunkban.

A játék oldott légköre a gyerekekben feloldja a beszédgátlást, ezáltal élénk, interaktív, kommunikatív kapcsolatba kerülnek egymással és a felnőttel.

Tudatosan törekedjen arra, hogy :

- a gyerekek kérdéseire mindig válaszoljon
- tegyen fel ő is kérdéseket
- tapintatosan segítse a beszédhibás gyermekek fejlődését
- fordítson figyelmet a gátlásos gyermekekre
- empátiával törekedjen a szóbeli aktivizálásra
- alkalmazza a nyelvi játékokat
- kérdéskultúrája a gyermeket gondolkodásra készítse

A fejlődés és a fejlesztés várható eredménye óvodáskor végére

- Megfogalmazza gondolatait, bátran kérdez

- Az összefüggéseket felismeri, szóban kifejezi
- Ismereteit alkalmazza, probléma felismerő- és megoldó
- Önértékelése reális, saját tevékenységeit ellenőrzi
- Figyelme tartós
- Képes az információk felfogására (érzékelés, észlelés, figyelem) megtartására (rögzítés, felidézés), feldolgozására (gondolkodási műveletek, fantázia, képzelet)
- Képes ismereteit, élményeit szóban kifejezni, kérdéseit pontosan megfogalmazni
- Szívesen, és nyelvtanilag helyesen beszél
- Emlékezete megbízható
- Ennek a résznek a részletes kidolgozása megtalálható a különböző nevelési területek feldolgozásánál

Az anyanyelvi nevelés célja:

Az ismeretére, megbecsülésére szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása.

Az anyanyelvi nevelés feladatai:

- Gyermek meghallgatása, gyermeki kérdések támogatása, és a válaszok igénylésére szükséges figyelem biztosítása
- Változatos élmények és tevékenységek biztosításával további tapasztalatok nyújtása, melyek ösztönzően hatnak a beszédre.
- Anyanyelvi játékok játszásával a gyermekek szókincsének, beszédtechnikájának fejlesztése.
- Megfelelő beszédkultúra közvetítése.
- Metakommunikációs eszközök átadása
- Gyakori kötetlen beszélgetések biztosítása

A megvalósulás tartalma és folyamata:

A tiszta érthető beszéd kialakulása nélkülözhetetlen a kommunikáció szempontjából. A gyerekek óvodába lépésének első napjától az utolsóig ezt szem előtt tartva próbálják az óvodapedagógusok az anyanyelvi nevelés feladatait megvalósítani.

Az anyanyelv használata szoros része az óvodai élet mindennapjainak, a nevelés egész folyamatának. A kommunikáció közvetítő elemként jelen van a nevelési és oktatási folyamatok minden mozzanatában.

Az óvodai kommunikáció kialakulásának fontos része az óvónő és a gyerekek közötti szeretetteljes viszony, amelynek során a gyerekek megnyílnak szívesen mondják el élményeiket, gondolataikat. Ügyelnünk kell arra, hogy ennek elérése érdekében mindig válaszoljunk a gyermekek kérdéseire és mi is olyan kérdéseket tegyünk föl, amelyek a gyerekeket gondolkodásra készítenek. Jászunk a gyerekekkel életkoruknak megfelelő nyelvi játékokat, melyek során felismerik nyelvünk játékos elemeit és ezek ismételt játékok során tudatosodnak is bennük. Ügyelnünk kell arra, hogy beszédünk, nyelvhasználatunk- a modell szerepből adódóan – megfelelő követhető legyen. Figyelmet kell fordítanunk arra is, hogy a megkésett beszédfejlődésű illetve beszédhibás gyermekek ne érezzék magukat hátrányosan. Türelmesen korrigáljuk, tanítsuk, illetve kérjük a logopédus kollega segítségét.

Szem előtt kell tartanunk azt is, hogy a mindennapok során a lehető legnagyobb teret kell biztosítanunk a gyerekek spontán megnyilatkozásainak, kérdéseiknek, közléseiknek. Nem

elhanyagolható az a szempont sem, hogy a családnak igen nagy szerepe van a gyerekek anyanyelvi kommunikációs fejlődésében, fejlesztésében.

A különböző közös óvodai programokon rá kell irányítanunk a szülők figyelmét az élő beszéd, beszélgetés, beszélgetés fontosságára a gyerekek kommunikációs képességeinek fejlesztésére, amelyek által szocializációjuk is fejlődik.(könyvek, mesekönyvek, újságok stb.)

A mindennapi óvodai anyanyelvi és kommunikációs élményeken kívül igyekszünk a gyerekeknek irodalmi értékekkel bíró programokat is nyújtani illetve szervezni, amelyek változatos módon fejlesztik őket (színház, bábszínház, óvónői előadások stb.) igyekeznünk kell a gyerekek szóbeli közléseit motiválni különös tekintettel azokra a gyerekekre, akik visszahúzódóbbak, gátlásosabbak. A beszélgetések, mesélés, verselés, bábozás, dramatizálás mind jó eszközei a gátlások feloldásának a kommunikáció és a szocializáció fejlődésének.

Az óvodapedagógus beszéde mindig példaértékű a gyerekek számára. Gyakran átveszik hanghordozásunkat, beszédstílusunkat ezért nagy a felelősségünk abban, hogyan, mit, mikor mondunk a gyerekeknek.

Az anyanyelvi nevelést, valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítjuk.

Várható fejlődési jellemzők az óvodáskor végére:

- A gyerekek aktívan használják szókincsüket
- Folyamatosan bővített mondatokkal fejezik ki magukat
- Metakommunikációs eszközöket is használnak társaikkal illetve a felnőttekkel való kapcsolattartás során
- Beszédfegyelmük eljut arra a szintre, hogy többnyire végigvárják a felnőttek illetve a társaik megnyilatkozásait
- Névutókat, névmásokat, igéket, ragokat helyesen használják
- A gyermek beszédének hangsúlya, hanglejtése és hangereje megfelelő
- Beszédhangjaik tiszták érthetőek.

A hallássérültek fejlődési eredményeit önmagukhoz képest méri a velük foglalkozó szudopedagógus.

4. A TEVÉKENYSÉGFORMÁK TARTALMA

4.1 JÁTÉK

Tevékenység célja:

Megfelelő feltételek biztosításával, a gyermeki szabadság, önállóság és kezdeményezőkézség tiszteletben tartásával, a gyermekek szabad képzettársításával, egyéni vágyainak, ötleteinek kibontakoztatása. A tapasztalatok, élmények többszöri átélésével, önmaguk, a tárgyi világ és az emberi kapcsolatok megismerésének elősegítése.

Feladatok:

- Különböző játékfajták segítsék érzelmi életük, és értelmi képességeit gazdagítását
- Fejlessze a gyermekek mozgását, ügyességét
- Adjon lehetőséget önmaguk kipróbálására

- Segítse a közösségi- és viselkedési szabályok elfogadását
- Valódi örömforrás és feszültségcsökkentő hatású legyen
- Fejlessze a kommunikációs- és beszédképességet

A megvalósulás folyamata, tartalma:

A játék, az óvodáskorú gyermek alapvető, mással nem helyettesíthető tevékenysége, a tapasztalat- ismeretszerzés legjelentősebb forrása. Az óvodáskorú gyermekek játékaról tudjuk, hogy külső kényszertől mentes, belső indítatású tevékenységi vágy, amely cselekvési szükségletből és önállósági törekvésből táplálkozik. A gyermekek nyitottak a külvilág felé, feszíti a vágy őket, hogy minél jobban megismerjék a szűkebb és tágabb környezetüket. A valóság ingerei különbözőképpen hatnak a gyermekekre, egyénenként mást ragadnak meg belőle, változó, hogy mik azok a benyomások, amelyek tovább foglalkoztatják, majd cselekvésre készítetik. Ez az aktív tevékenység, mind a fejlesztés, mind a fejlődés feltétele, mely egyben örömforrás a gyermek számára. A játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszicho-motorikus fejlődést, a kreativitást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenység. A játék során lehetőség van az érzelmek kinyilvánítására, valamint olyan eszköz, amely segítségével könnyedén megoldható a környezethez való alkalmazkodás a társas kapcsolatok fejlesztése is.

A gyermek, aki bekerül az óvodába, érzelmileg nagy távolságra van az óvó nénitől, dajka nénitől. A csoportban dolgozó felnőtteknek sajátos feltételeket kell teremtenie, hogy a gyermek fokozatosan alkalmazkodjon a körülményekhez. A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőt, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

Nyugodt, barátságos légkört, otthonos életkörülményeket alakítunk ki, amelyben a gyermekek óvodába érkezésüktől kezdve önálló választás alapján játszanak.

Szabadon döntenek a játékfajták, játszótársak, a játékhoz szükséges eszközök kiválasztásában, a játék helye, ideje, a tevékenység során lehetősége van a gyermekeknek a szemlélődésre, válogatásra, félrehúzódásra, egyedüllétre, a gyermeki ötletek szabad áramlására, a tárgyak kreatív használatára, a magányos vagy társakkal együttműködő játéokra.

A játékhoz szükséges időt rugalmas napirendünk biztosítja. A folyamatos reggeliztetéssel is a játék folyamatosságát segítjük elő. A kisebbek az alvás, étkezés, tisztálkodás kivételével csaknem minden időt játékkal töltenek. A nagyobbak folyamatos, egyre gazdagabb játékokat akár több napon keresztül is folytathatják.

A játék időtartama szeptember 01 és május 31 közötti időszakban:

Az óvodában kiemelt a szabadjáték túlsúlyának érvényesülése. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékra épülő egyéb tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.

KORCSOPORT	DÉLELŐTT 7-12ig	DÉLUTÁN 17.30 ig.	ÖSSZESEN
3 – 4 évesek	4-5 óra	2,5 óra	7,5 óra
4 – 5 évesek	4 óra	3 óra	7 óra
5 – 7 évesek	3,5 óra	3 óra	6,5 óra

A játék időtartama a nyári időszakban az étkezésem és a pihenésem kívül az egész napra kiterjed. Időjárástól függően lényeges törekvésünk, hogy minél több időt, biztosítsunk a szabad levegőn történő játéknak.

Épített környezetünk lehetőségeit kiaknázva *állandó és variálható teret* alakítunk. Az egymástól jelképesen elhatárolt, játékterek választható játéktémákat kínálnak.

Állandó helyek:

- *családi játék, szerepjátékok helye* (emocionális-szociális terület, esztétikai ízlést formál, meleg zárt helybabákkal, konyharésszel)
- *mozgás, énekes játékok szabad tere* (emocionális-szociális terület, nyitott, gazdag eszközválasztékkal)
- *természet sarok, kísérletező tevékenységre serkentő hely* (kognitív-szociális terület, nyitott, jól megközelíthető hely, közvetlen természeti környezetünkből, sétáink, kirándulásaink alkalmával gyűjtött 'kincsekkel).
- *rajzolás, festés, agyagozás, tárgykészítés, kézimunka helye* (emocionális-szociális terület, kézközlemben levő sokféle manuális, önkifejezésre inspiráló eszközökkel)
- *mesesarok* (emocionális-szociális terület, de alkalmat kínál a magányra, elvonulásra is, meleg, zárt hely, esztétikus mesés, verses könyvekkel, bábokkal, fejdíszekkel, jelképes kellékekkel)
- *építőjáték sarok* (kognitív-szociális terület, nyitott, bővíthető, határai jelképesek, konstruálást, tervezést elősegítő különböző eszközökkel)

Bútoraink szükség szerint ki is vihetőek, a gyermekek a játékukhoz szükséges teret alakíthatják, átrendezhetik és visszarendezik.

Udvarunkon is biztosítjuk a szerepjátékok, mozgásos, ügyességi és (sport játékok, közlekedési játékok, népi játékok tereit és eszközeit.

A *kirándulások*, óvodai programok, helyszínein is elsődleges feladatnak tartjuk a szabad játék feltételeinek biztosítását.

Olyan játékeszközöket biztosítunk, amelyek motiváló, fejlesztő hatást váltanak ki, a játék tárgyaiként elősegítik a cselekvést, gazdagítják a gyermeki elképzelések megvalósulását. Az eszközök a gyermekek számára könnyen elérhetőek, azokat időnként cseréljük, javítjuk. Törekszünk a jó minőségre, a természetes alapanyagokra, a variálhatóságra.

Nagy választékot biztosítunk a kreativitást fejlesztő konstruáló, a nagy és finommozgást fejlesztő játékok, eszközök terén. A készen kapható játékszereken kívül félkész és szimbolikus eszközökről is gondoskodunk (pl. kellékek, ruhadarabok, kiegészítők).

Az értelem és képességfejlesztő, valamint a környezeti ismereteket is rendszerező eszközeink egy része saját tervezésű és kivitelezésű (pl. társasjátékok, puzzle, memória játék, állatkerti séta).

Udvari játékeszközeink hatékonyan szolgálják a nagymozgások fejlődését. A játékhoz szükséges eszközöket a csoportszobában megszokott mennyiségben és minőségben, a szabadban is biztosítjuk.

Helyi nevelési programunkban kiemelt jelentőséget kap a közvetlen környezetben, a sétákon, kirándulásokon történő gyűjtögetés (pl. kisebb nagyobb kövek, kavicsok, gyökér, fatuskó, jégdarabok, fantáziálás, ki mit lát bele), és ezek játékhöz történő felhasználása.

A játék témáját, tartalmát befolyásolják mindazok az élmények, benyomások, tapasztalatok, amelyeket a gyermek a családban, óvodában szerez.

Törekszünk az óvodán kívül szerzett élmények megismerésére, mert kiinduló pontja lehet a közös játéknak, s mert ezek az információk jelentősek az egyéni bánásmód, a családdal való együttműködés érdekében is.

Helyi nevelési programunkban kiemelt fontosságot kapnak a közvetlen környezetből, sétákon, kirándulások alkalmával szerzett élmények, benyomások, megfigyelések. Mindezek fejlesztő hatásúak, hozzájárulnak a gyermekek tapasztalatainak gazdagodásához, s ily módon játékuik színesebbé válásához.

A játékfajták tartalmának gazdagítása

A gyakorlójáték elősegíti a tárgyak különböző tulajdonságaival, egymással, viszonyaikkal való ismerkedést, hatékonyan fejleszti a szem-kéz koordinációt és kezességét. Bátorítjuk a cselekvések megismétlődését, az együttes játék során mintát adunk az eszközök használatához.

A gyakorlójátéktól a szerepjátékig való fejlődést különösen azoknál a gyerekeknél segítjük, akik tartósan ezen a szinten maradnak. A gyermekek fejlődésével az eszközökhöz való ragaszkodást fokozatosan felváltja a szerepekhez való ragaszkodás.

A szerepjáték során a gyermek vállalt szerepén keresztül, a valóság számára lényeges mozzanatait egyéni módon jeleníti meg, használva a szerephez társult (látott, hallott, megfigyelt) mozdulatokat, nyelvet, stílust.

Már a legkisebbek játékában is megfigyelhető a "mintha" helyzetek létrehozása, egyszerű kellékekkel és mozdulatokkal megjelenített szerepek eljátszása. A szerepjátékok apró tartalmi elemekkel bővülnek, az élmények egyre Színesebben, gazdagabban épülnek be a játékba. A nagyobbaknál domináns, érzellemmel telített játékká válhat, ezt elősegíti a játék elgondolásának, a többféle ötlet egyeztetési képességének fejlődése is. A létrejövő tartalma játékban a gyermekek gyakran és sokat beszélgetnek, társaikhoz alkalmazkodnak, a többféle szerepvállalással fejlődik képzeletük, kommunikációjuk, együttes cselekvőképességük. Magunk is szervezünk szerepjáték helyzeteket, mintát adunk a kapcsolatok közös cselekvések kialakulásához.

A dramatizálás és bábozás során a gyermekek szabadon, kötetlenül jelenítik meg irodalmi élményeiket. Rendszeresen ismétlődő meseélményekhez juttatjuk a gyermekeket, a kedves mesék megjelenítésében modellt adunk egy-egy mesehős megformálásához. Készen vett, saját, és a gyermekekkel közösen készített eszközöket, kellékeket, jelképeket használunk, fokozva a beleélő képességei és önkifejezést. A bábozási kedvet egy-egy kedvenc bábbal is segítjük.

A meseélmények arra ösztönzik a gyermeket, hogy újra átélje, maga is részese legyen a történetnek saját elképzelései, vágyai, és a benne nyomot hagyó élmény alapján. Az érzelmi, esztétikai élmények, gyermeki szándék és elképzelés szerinti át és továbbformálása fejleszti az önkifejezést, kreativitást, a beszédet és a mozgást.

Az építő, konstruáló, barkácsoló tevékenységek eszközeinek, anyagainak használatát, kezelését modellaljuk, technikákat tanítunk. A természetben gyűjtött anyagokból az, érdeklődő gyermekekkel barkácsolunk, azokat a gyermekek az építőjátékban is felhasználják. Az "én csináltam" élménye hozzásegíti a gyermeket önmaga megismeréséhez, saját képességei felméréseihez, és a variáció s lehetőségek felismerése újabb és újabb, mindjobban elmélyült alkotásra serkenti. Az elért sikerek jól fejlesztik az önbizalmat, a kombinációs készséget, az értelmi, manuális képességeket, emellett kivívják a társak és a felnőttek elismerését, és ez a többi gyermeket is alkotásra készíti. A kezdetben spontán létrejövő alkotások mellett egyre fontosabba válik az előre elgondolt céllal végzett építés, szerkezet konstruálás, amely gyakran kapcsolódik a szerepjátékhoz. A nagyobbaknál már a dramatizálás, bábozás, szerepjáték természetes velejárójává válik a barkácsolás, ezt segíti az egyre biztosabb anyag és eszközhasználat.

A szabály játék jellegéből következően a szabályok pontos betartását, szabályoknak megfelelő viselkedést igényel. Egyes fajtái főként a mozgást, mások elsősorban az értelmi képességeket fejlesztik, mindemellett lehetőséget nyújtanak a helyes magatartás normáinak gyakorlására. A

szabály játékok kiválasztásánál figyelembe vesszük a gyermekek fejlettségét, kívánságait. Elsősorban olyan játékokat alkalmazunk, amelyek egyszerű szabályai a gyermekek számára könnyen betarthatóak, ugyanakkor ügyességet, szellemi erőfeszítést is igényelnek. E játékok hatására a gyermekekben a szerénységgel és mértéktartással együtt alakul az eredményességre törekvés, fejlődik a felelősség és közösségtudat. Élni tudnak annak a lehetőségével, hogy maguk hozzanak létre szabályokat, hogy maguk legyenek a játék(ok) vezetői. A játék, hatással van a gyermeki mozgás és az értelmi képességek fejlődésére. A játékszituáció, a "mintha" helyzetekbe való beleélés gazdagítja a képzeletet, a tevékenységek közben felmerülő problémák megoldása hozzájárul a gondolkodás fejlődéséhez. A közös játék igénye és lehetősége erősíti a gyermekek közötti kapcsolatokat. A játék által kiváltott pozitív érzelmek, hatásfokozók, általuk épül be minden új vonás a gyermeki személyiségbe.

A gyermeki beszéd-készség fejlesztése

A játékot kísérő erős érzelmek kiváltják a gyermekek közlési vágyát, fokozzák beszédkedvüket. Az együttjátszást kísérő párbeszéd természetesen körülmények között fejlesztik a beszédet és egymáshoz alkalmazkodást viselkedésben, kommunikációban egyaránt. A gyermekek szerepvállalásaikban, szóban, hanglejtésben, gesztusban, mimikában is azonosulnak a szereppel. Felismerik és gyakorolják a különböző helyzetekhez illeszkedő beszédmódok és nyelvi eszközök használatát. A beszéd-készség fejlődését beszédviselkedésünk mintáival segítjük. Alkalmazzuk a bábjátékot, amely az elbeszélő és párbeszéd formák, a hangerővel, hangszínnel való bánásmód gyakorlásával fejleszt. Közvetlen beszédfejlesztő céllal alkalmazzuk az anyanyelvi játékokat. Ezek mindegyike jól szolgálja a beszéd összetevők, az összefüggő beszéd és párbeszéd fejlődését, fejlesztését.

Az óvónő játéktámogató szerepének megvalósítása

Játéktámogató magatartásunkat meghatározza az adott szituáció, az adott játékfajta. Segítjük a játékhoz szükséges feltételek megteremtését, csak szükséges mértékű és a gyermekek számára érthető, teljesíthető szabályokat vezetünk be. A játékok elrakását, elrendezését rugalmasan kezeljük, ugyanakkor kialakítjuk a szükséges mértékű rendrakás és a játékok megbecsülésének szokását. Az elmélyült, nyugodt, probléma és konfliktusmegoldó játék esetében visszafogott, szemlelő, játékot követő szerepet valósítunk meg.

Ha a gyermekek kérik, játszótársként részt veszünk a játékban, ha szükség van rá, kezdeményezünk, modellt nyújtunk, illetve megmutatjuk a játék helyes használatát.

Játék helyzetekben támogató, elfogadó, megengedő attitűddel veszünk részt, bármikor rendelkezésre álló, együttműködésre kész partnerek vagyunk. Indokolatlanul nem avatkozunk a játékba, közbelépünk a nem kívánatos viselkedési forma, vagy testi veszélyeztetés esetén, vagy ha a konfliktust nem képesek önállóan megoldani a gyermekek. A játék nevelési eszköz funkciójának megvalósítása érdekében alkalmazzuk az általunk kezdeményezett játékot, amely a gyermek számára szabadon választott, felkínált tevékenység, jól ötvözi magába a spontán játék és az irányított gyermeki tanulás jellemző vonásait.

A mozgásos, énekes, egyéb képességfejlesztő játékok során a téma, hely, eszköz, szabály megteremtése mellett játékszeretünk kifejezésével, a gyermeki érzelmre hatva motiváljuk a részvételt.

Minden fejlődési szinten építünk a gyermekek játékos beállítódására, játékigényére. Az általunk kezdeményezett játékos tevékenységben részt vevő gyermek megtanul igazodni, szükség szerint lemondani saját elképzeléseiről, fejlődik kitartása, eredményességre törekvése. A gyermekek spontán játéka és az általunk kezdeményezett játékok együttesen töltik be a gyermekek egész napos óvodai játékteret.

Pedagógiai munkánk fontos elemének tartjuk a játék, a játszó gyermekek folyamatos megfigyelését. Ezek hasznos információt nyújtanak az egyes gyermek fejlődéséről, érzelmi,

hangulati állapotáról, a társas kapcsolatok, a beszéd- és értelmi képességének alakulásáról. A játéktevékenységek fejlődésének általános tendenciáin túl figyelembe vesszük a fejlődés egyéni sajátosságait.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

- Megfelelő tapasztalatok, élmények nyomán a gyermekek játékában dominánsá válik a szerepjáték.
- Tartósan kialakul a kisebb-nagyobb csoportokban való együttjátszás igénye, tudnak vezetni és egymáshoz, valamint a játék szabályaihoz alkalmazkodni.
- Általuk kedvelt mese, kitalált történet hozzájuk közelálló mozzanatait cselekményben, dramatizált szövegben, mozdulatokban, illetve bábok segítségével visszaadják.
- Alkotásaikat sok egyéni ötlet alapján hozzák létre, képesek a különféle anyagok kombinálására, bonyolultabb építmények készítésére.
- Nagyobb ügyességet, szellemi erőfeszítést igénylő szabály játékok megtanulására is képesek.
- A játékban és a társas viselkedésben a normákat betartják.

4.2 MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

Tevékenység célja:

Az óvodai élet, az életre való felkészítés szerves része, az önállóság, az öntevékenység lehetőségeit rejti magában, mely során készségek, tulajdonságok kialakulnak, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességérzetüket.

Feladat:

- A munka és munkajellegű tevékenységek során fejlődjön kitartásuk, felelősségtudatuk, türelmük, céltudatosságuk
- Szerezzenek tapasztalatokat, ismereteket
- Az egyes munkafajták fokozatosan kerüljenek bevezetésre, majd váljanak rendszeres, folyamatos tevékenységgé
- Becsüeljék meg mások munkáját
- Fejlődjön egymáshoz való alkalmazkodó képességük
- Alakuljon a gyermekekben az esztétikus, környezet iránti igény

A megvalósulás folyamata és tartalma

A folyamatos napirend, a játék kötetlensége és nyitottsága kedvez az önállóság fejlődésének. Megnövekszik az önkiszolgálás és az egyéni megbízások szerepe.

A felnőttek mintaadó szerepe fontos az eszközök használatának elsajátításában, a munkafázisok sorrendiségének megismertetésében.

Ezen tevékenységek végzésekor a gyerek megismerkedhet a részfolyamatok egymásra épülésével, a munkaszervezéssel új tapasztalatokhoz juthat és megalapozódhat az elvégzett munka tisztelete, megbecsülése. Fontos, hogy a munkát a gyerek korának megfelelő méretű eszközökkel és számára kedvező tempóban végezhesse.

Az óvónő a gyermekekkel együttműködve folyamatosan értékeli a gyermeki munkákat, és törekszen arra, hogy mindig a pozitív értékelés kerüljön előtérbe, azaz a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést adjunk.

Óvodáskorban a legjelentősebb munkajellegű tevékenység az önkiszolgáló munka, a saját magukkal kapcsolatos tevékenységek; - testápolás, étkezés, öltözködés, környezetük rendben tartása.

Óvodánkban a mindennapi (játékok elrakása, teremrendezés, növények gondozása) és alkalomszerű (évszakokkal, ünnepekkel kapcsolatos megbízatások) munkajellegű tevékenységekben a gyermekek önként, egyéni fejlettségeik, képességeik szerint kapcsolódnak be.

A naposi munka bevezetésére akkor kerülhet sor, ha a gyermekek az önkiszolgálást készségszinten végzik.

A fejlődés és fejlesztés várható eredménye az óvodáskor végén

- Szívesen végez munkajellegű tevékenységet;
- Önállóan, örömmel, igényesen végzi feladatát, kisebb megbízatásokat;
- Szívesen segítenek egymásnak, felnőtteknek és kisebb társaiknak;
- Ügyel saját személye és környezete rendjére.
- A tevékenységhez használt eszközöket, anyagokat rendeltetésszerűen használja majd rakja el.
- A közösségért végzett munkát életkorának megfelelő szinten végzi
- Aktívan vesz részt a teremrendezésben, ágyazásban;

4.3 A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

Tevékenység célja:

A tevékenységekben megvalósuló tanulás elsődleges célja a kompetenciák fejlesztése. Mindenféle ismeretforrás valódi örömforrás legyen a kisgyermek életében, mivel értelmének megnyitása elsősorban érzelmein keresztül lehetséges.

A tanulás folyamatában fejlődjön megismerési képességük, fejlődjön a beszédészlelés, a beszédértés, szóbeli kifejezőképességük, gondolkodási folyamataik, illetve problémamegoldó gondolkodásuk. Jussanak el érzelmeiken keresztül kezdődő tanulás következő lépcsőfokához, a tevékenység közben kialakuló felfedező tanuláshoz („AHA” élmény).

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokások alakítása),
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a cselekvéses tanulás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- a gyakorlati problémamegoldás.

Feladat:

- Csodálkozást biztosító körülményekkel és indirekt "hívó magatartással" megteremtjük a tanulás lélektani feltételeit
- Cselekvésre, szemléletes helyzetben szerzett konkrét tapasztalatokra építünk
- A tanulás irányítása gyermekközpontú , a gyermek szükségleteihez igazított

- **A tanulás elsősorban a játék keretében, illetve a játékos tanulás-tanítás folyamatában valósul meg**
- **A tanulóval lehetővé tesszük, hogy a gyermek egyéni képességszintjének megfelelően önmaga lehetőségeihez képest fejlődjön**
- **A kisgyermek fejlesztésének tartalmi eszközei komplex módon érvényesülnek, a foglalkozási ágak téma- és tárgykörönkénti koncentrációjával a gyermekeket komplex ismeretekhez jutatjuk**
- **A gyermekek kutató kíváncsiságának és új iránti fogékonyságának fenntartásával, a tudás, a tanulás utáni vágyukat felébresztjük;**
  - **A hátrányok leküzdésére a fejlődésben elmaradt szint emelésére, nehézségek kiküszöbölésére egyéni fejlesztést alkalmazunk.**
- **Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során személyre szabott pozitív egyéni, fejlesztő értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.”**

A megvalósulás folyamata, tartalma

A tanulás egyrészt spontán, másrészt tudatosan szervezett tevékenység. Befolyásolja a gyerek világvilágképének alakulását. Fejlődik észlelésük, megfigyelő képességük, emlékezetük, fantáziásuk, beszédképességük, gondolkodásuk. A fejlődés itt sem egyenletes, a fontos az, hogy mindenki önmagához képest fejlődjen. El akarjuk kerülni, hogy legyenek olyan gyerekek, akik az önkéntesség miatt esetleg rendszeresen nem vesznek részt a tervezett tanulási folyamatban, ezért a szervezett tanulás kötött és kötetlen módon történhet. Lehet frontális, mikro-csoportos vagy egyéni munkaformában. Időtartama a nagycsoportban max. 35 perc.

A mindennapi spontán játék során:

A szabadon választott játék óriási információhalmazt tartalmaz, amelyből a gyermek mindig azt az egységet választja ki, amelyre az adott játék során szüksége van. Egy idő után az ismeretek spontán beépülnek a rendszerbe, felidézhetők és felhasználhatók lesznek azonos, hasonló és eltérő szituációkban is. A gyermek tanul, igyekszik felhasználni a tapasztalataiból mindazt, ami számára fontos, ami eredményt, sikert hoz, amiért dicséretet kap, aminek hatására jól érzi magát, barátokat szerez.

A játék során megszerzett tapasztalatok jó alapot szolgálnak a foglalkozások felépítésére, ahol ezeknek a mozaikszerű benyomásoknak az élethelyzetek köré rendelésére kerül sor. Jó lehetőséget ad a próbálkozva felfedező tanulás az "aha" élmény átélésére, s mindez érzelmi többlettel tartósan rögzíti a felismeréseket, benyomásokat. Az oldott, derűs légkörben a gyermek másik társa kérdéseiből és az arra adott óvónői válaszokból is tanul. Fontos, hogy a gyermekek egyénenként sok pozitív megerősítést kapjanak nem általános formában, hanem a konkrét cselekedetek, teljesítmények, differenciált, árnyalt értékelésén keresztül.

Irányított, célzott megfigyelések:

Az óvodapedagógus által irányított célzott megfigyelések, a kirándulások, a séták alkalmával, és a szervezett foglalkozások keretében valósulnak meg.

Ezek segítik a gyermekeket a körülvevő környezet jelenségeinek megértésében.

Szervezett tanulás kötött és kötetlen módon:

Pedagógiai gondolkodásunk és programunk szerint az óvónő által kezdeményezett tevékenységek a játékidőben zajlanak úgy, hogy nincs közben kötelező játékelrakás. A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz, vagy újat kezdenek. Munkaformaként alakíthatók egyéni, - mikro, - makro - csoportok, az adott helyzethez alkalmazkodva.

Az egész csoportot érintően egyetlen egy napon borul fel ez az alapelv, amikor az óvónő szervezett mozgástevékenységet tart. Óvónői, de gyermeki kezdeményezésre is létrejöhet olyan játékos tanulási szituáció, amelyben a gyerekek érdeklődésüktől függően vesznek részt. A szervezett tanulási szituáció megvalósulhat kötött és kötetlen keretek között is. A kötetlenség csak a gyermekre vonatkozik, az óvónő részéről feladatának minőségében nem jelent változást. A szervezett tanulás időkerete a legnagyobbak esetében se legyen több napi 60 percnél (ez természetesen nem egy foglalkozás időtartamát jelöli).

Óvodánkban kötött foglalkozási forma is szervezhető az iskolába menő korosztály számára. Ez számtalan probléma- és feladat megoldási, cselekvéses tanulási, tevékenységi lehetőséget ad a gyermekek számára. Az iskolakötelesektől elvárjuk a megkezdett tanulási tevékenység befejezéséig tartó aktív részvételt. Szándékos figyelmük tartson legalább 10 percig.

Az óvodapedagógus a tanulási szokásokat alakítsa úgy, hogy egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés, egy kérdés segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében. Differenciált értékelésével segítse az önértékelés fejlődését.

A fejlődés és fejlesztés várható eredménye az óvodáskor végére

- **Az egyszerű feladatokat megérti;**
  - **Kivárja, amíg rákerül a sor;**
- **Érdeklődik környezete tárgyai, jelenségei és ezek összefüggései iránt;**
  - **Feladatai végrehajtásában kitartó;**
  - **Szándékos figyelemre képes;**
- **Él benne az iskola és a tanulás utáni vágy;**
  - **Tevékenységének eredményét reálisan értékeli;**
- **Képes a már elsajátított ismeretek szándékos felidezésére;**
  - **Munkatempója, feladattartása életkorának megfelelő;**
- **Tudnak alkalmazkodni a tanulás szervezési formáihoz, betartják a kialakított**
  - **szabályokat.**
  - **váljon alkalmassá az iskolai élet megkezdésére;**
  - **Szándékos figyelmük tartson legalább 10 percig.**

4.4 A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

Tevékenység célja:

Pozitív érzelmi viszonyok kialakítása a szűkebb és tágabb természeti, emberi, tárgyi környezet felfedezése során. Változatos tapasztalatszerzési lehetőségek biztosításával a gyermekek egyéni ismereteinek bővítése, a felfedezés örömeinek gyakori átélésével. Szeressék, becsüljék, védjék az őket körülvevő és az általuk megismert környezet értékeit.

A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alak-, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítéloképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemlélete. Mennyiségi, formai, kiterjedésbeli, ok-okozati összefüggések felismertetésével a gondolkodás fejlesztése.

Feladat:

- Lehetővé tesszük a gyerekek számára a külső világ tevékeny megismerését.
- **Olyan szokásrendszerek, viselkedési formák megalapozása, olyan képességek és készségek tudatos fejlesztése, amelyek szükségesek a természetes és az ember által épített, létrehozott környezettel való harmonikus kapcsolat, a környezeti problémák**

iránti érzékenység, a helyes értékrendszer, a környezettudatos életvitel kialakításához

- **A gyermekek közvetlen környezetében lévő élővilág megismertetése, megszerettetése óvása**
- **Konkrét tapasztalatokon keresztül az élő- és élettelen tényezők leglényegesebb összefüggéseinek megláttatása**
  - **Kialakítjuk gyermekeinkben az élő iránti szeretetet és tiszteletet**
- **Ezeket keresztül növeljük a felelősség és kötelesség tudatukat a máság elfogadását és kezelését, a kiszolgáltatottak jogainak elismerését és önzetlen támogatását, az emberi gondoskodás szükségességének meglátását társadalmunkban, valamint az állat- és növényvilágban**
- **Elősegítjük a gyerekek önálló véleményalkotását, döntési képességeik fejlődését a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.**

A megvalósulás folyamata és tartalma:

Környezetismereti tapasztalatok:

A megvalósítás olyan sokszínű tevékenységet feltételez, amely különös tekintettel van a másal nem helyettesíthető játékokra. Olyan óvodai élet szervezése kívánatos, amely természetbarát-környezetbarát szemléletet sugallva segíti a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, figyelmesség) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat) fejlődését. Amely ráirányítja a figyelmet a környezet megóvásának fontosságára, természeti-, tárgyi-, társadalmi környezetünk értékeire.

Helyi Óvodai Programunk fő feladata a Környezet és viselkedéskultúra kialakítása a komplexitás jegyében a művészetek eszközeivel, ezért fontosnak tartjuk, hogy a lehető legtöbb ismeretet tapasztalatot a maga természetes közegében, valóságában szerezhesse meg a gyermek. Ennek érdekében elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket biztosítunk a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre.

Ennek tükrében, középső csoporttól nagycsoportig fokozatosan egyre több

- **kirándulást: Farkas-erdő, Normafa, Margit-sziget, Mogyoróhegy, Városliget, sétát: piac, posta, pékség cukrászat,**
- **múzeumlátogatást: Duna Múzeum, Szentendrei Skanzen, Közlekedési Múzeum, Szépművészeti Múzeum, Nemzeti Múzeum, Repülő Múzeum, Lepke Múzeum, Mentő Múzeum, Iparművészeti Múzeum, Természettudományi Múzeum (lehetőségekhez mérten múzeumpedagógiai foglalkozásokon veszünk részt).**
  - **színházlátogatást: Bábszínház, Planetárium, Újpesti Ifjúsági Ház**
- **intézménylátogatást: Budakeszi Vadas-park, Fővárosi Állat- és Növénykert, Rendőrség, Tűzoltóság, Orvosi rendelő, szervezünk.**

Ezeknek a programoknak a nagy része egyben felöleli a jeles- és Zöld- napok megünneplését, melyeknek nagy hagyománya van óvodánkban:

- **Mihály napi őszi vásár és gyerekhét**
  - **Állatok Világnapja**
    - **Mikulás**
    - **Karácsony**
    - **Farsang**
    - **Március 15.**

- Húsvét
- Víz világnapja
- Föld napja
- Madarak, fák napja
- Anyák napja
- Évzáró, ballagás
- Gyerekhét
- **Őszi illetve tavaszi hagyományos tematikus kiállítás**

Óvodánk udvarát Madárbarát Kertté alakítottuk, ahol az itt élő madarak életét táplálkozását is testközelből ismerhetjük meg. Az évek során a Madártani Egyesület regisztrált tagjaivá váltunk.

A gyermekeket körülvevő környezetben az élet ritmikussága, a színek és a formák, a környezetesztétika felfedeztetése közvetlen tapasztalatszerzéssel és érzékeléssel történik.

Óvodánkban közös élmény-, tapasztalat- és ismeretszerző megfigyeléseket végzünk évszakonként a természetben bekövetkező változásokról.

A természet kincseit őrző sarokban a gyermekek osztályozzák az összegyűjtött anyagokat és amit lehet, felhasználnak. Az évszakokat bemutató dekorációkon jelölik az időjárás változásait, különböző jelenségeket. Gondozzák a növényeket, végeznek rügyeztetést, magvak csíráztatását hajtátását, figyelik a növények fejlődését.

Mindennapi tevékenységük és óvodai életük során megtapasztalják az idő múlását, megismerik a napszakokat, napokat, évszakokat, éveket. Környezetükben megjelennek azok a szimbólumok, melyek a rögzítést segítik. Tevékenyen részt vesznek az ünnepek előkészítésében, megélésében.

Óvodai életük során megtanulnak eligazodni környezetükben, megismerik az óvoda dolgozóit, óvodásait, ellátogatnak más csoportokba.

Fontosnak tarjuk, hogy ismerjék meg tágabb és szűkebb környezetük: Magyarország – Budapest – Újpest nevezetességeit (pl.: Víztorony, Polgármesteri Hivatal stb.). Felkeresik a szabadtéren található iparművészeti alkotásokat is (pl; négy évszak szobor, Hősök tere szoborpark).

Az óvoda környékén megfigyelik a változásokat; új építkezések, parkosítás, épületek felújítása.

A séták alkalmával gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait, megismerkednek a személy- és teherszállító járművekkel, tömegközlekedési eszközökkel. Ismereteket szereznek a szárazföldi-, vízi- és légi közlekedésről is.

Egyénekenként sokat beszélgetünk a családról, otthoni élményekről, a családtagok életének jellemzőiről. Ismerkednek a legszükségesebb személyi adataikkal.

Megismerkednek kerületük utcáival, alkalmanként ellátogatnak egymáshoz.

Az óvoda udvara, környezete, a családok otthona, a szülők munkahelye, az intézmény mind a megismerés forrásai. Ezek feltárásában, az előkészületekben, a szervezésben, a gyermekek és a szülők is aktívan részt vehetnek.

A szeretetteljes élethelyzetek, az örömteli élmények természetes módon teszik lehetővé a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőképességének fejlesztését. Ezalatt illemszabályokat, magatartásformákat is rögzítünk.

Matematikai tapasztalatok:

A Helyi Óvodai Programunkban jeleztük, hogy komplexitásra törekszünk. Az alcímben megjelölt területeken kívül a matematikai tapasztalatok is szorosan kapcsolódnak a külső világ tevékeny megismeréséhez.

Az óvodában, minden szituációban, tevékenységben adottak a lehetőségek a matematikai tapasztalatok szerzésére. Az eszközök, tárgyak, berendezések alkalmasak az azonosságok, különbségek felismertetésére, a sorba rendezésre, matematikai műveletek végzésére. A gyermekek rendelkezésére állnak azok az eszközök, amelyekkel egyénileg is tevékenykedhetnek, illetve az óvodapedagógus közreműködésével részkapességeik fejleszthetők. Az építőjátékok elemei, a spontán tapasztalatok bővítik és alkalmanként jól használhatók a térbeli matematikai játékokhoz. A gyermekek egyéni fejlettségétől függően szükség van a matematikai műveletek indirekt módon történő modellezésére is.

Tájékozódás a térben, téri irányok ismerete, sík- és térbeli formák, személyek, tárgyak összehasonlítása, válogatása, osztályozása, összemérése és számlálása.

A műveltség tartalom integrált megközelítéséből következően a zenei, az ábrázoló, a mozgásos tevékenységnek éppúgy lehet és van is matematikai, környezetismereti tartalma, mint a matematikai játékoknak.

A fejlődés és fejlesztés várható eredménye óvodáskor végére

- Ismeri és megkülönbözteti az évszakokat, hónapokat, a hét napjait és a napszakokat;
- Ismeri a „növény” és „állat” szót, képes ezeket gyűjtő fogalomként használni. Képes összehasonlításokat végezni, tulajdonságokat felsorolni, részt vesz a növénygondozásban, a természetvédelemben. Látja az ok - okozati összefüggéseket
  - Felismeri és megnevezi környezete színeinek sötét és világos változatait.
    - Tisztában van testsémájával
  - Környezetéről elemi ismeretekkel rendelkezik, tudja lakcímét, testvérei nevét, szülei foglalkozását, saját születési helyét, idejét
    - Ismeri a közelben lévő közintézményeket
  - Képes több kiterjedést, vagy mennyiséget egymással egyenlővé, ugyanannyivá, tenni, vagy valaminél kisebbet, kevesebbet, nagyobbat, többet létrehozni;
    - Helyesen használja a tő és sorszámneveket
  - Tud tízes számkörben bontani, részhalmazokat egyesíteni, meg tudja állapítani, hogy több, kevesebb, vagy ugyanannyi-e
    - Helyesen használják a térbeli viszonyokat jelentő névutókat
      - Képes elemi másolásokra síkban és térben is
      - Felismeri a különböző síkmértani és térbeli formákat
        - Tapasztalataik vannak a szimmetriáról

4.5 RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA

A tevékenység célja:

A tevékenységek által egyéni fejlettségekhez és képességekhez igazodva segítjük a képi-, plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendező képesség alakulását, fejlődését. A gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését, a gyermek tér-, forma-, és szín képzeiteinek gazdagodását, képi gondolkodásának fejlődését, esztétikai érzékenységét, szép iránti nyitottságát és igényességét.

Feladat:

- A gyermeki alkotó-, alakító kedv, közlésigény felkeltése és segítése, az ehhez szükséges feltételek biztosítása
  - Megfigyelési tapasztalatszerzési lehetőségek, élmények biztosítása
- A vizuális technikák műveletéhez szükséges egyéni képességek differenciált fejlesztése
- Az alkotás fázisában minden gyermek sikerélményhez, örömhöz juttatása
  - egyéni képességek fejlesztése
  - Változatos anyagok, technikák megismertetése

A megvalósulás folyamata, tartalma

A gyermekek alkotó tevékenysége a játékra épül és egyben a játék egyik formája is. Ez a nevelési terület magában foglalja a rajzolást, festést, mintázást, építést, képalakítást, a kézimunka különböző fajtáit, a műalkotásokkal való ismerkedést.

Megismeréseikből adódó élményeiket dolgozzák fel mely tevékenység az alkotás örömevel ismerteti meg őket, és a sikerélmény újabb alkotásra serkenti őket.

A játékkal rokon, mivel itt sem a kész "mű" a fontos, hanem annak létrehozása, a tevékenység és ennek öröme. Az örömteli cselekvés által megismerkedik a különféle anyagok tulajdonságaival, ábrázolási technikákat sajátít el. Kialakulnak az eszközök használatának, karbantartásának szokásai, és ez által a munkaszervező képességük is fejlődik.

A művészi rajzok, festmények, szobrok, épületek, népi alkotások nézegetésével a szépség iránti vonzódás és az esztétikai értékelő- és ítélőképesség alakulását reméljük.

A gyermekek számára megszokott és mindig elérhető helyen tároljuk az anyagokat és eszközöket, amelyeket fantáziájának megfelelően használhat fel. Egy meghatározott, nyugodt helyen alkothatnak ezekkel az eszközökkel. fontosnak tartjuk, hogy ezek az eszközök jó minőségűek legyenek, mert így juthatnak azonnali sikerélményhez. a különböző eszközök és technikák szabad felhasználása lehetőséget biztosít arra, hogy a gyermekekben kialakuljon az önkifejezés változatos formája. Az ábrázoló tevékenység az egész nap folyamán biztosított lehetőség a gyermekek számára. Bármikor befejezhetik munkájukat, többször elővehetik, kiegészíthetik, módosíthatják azt.

A tevékenységek megszervezésénél kitűnő pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermekek által megérthető világ tárgyai, élőlényei és eseményei. Az érzelmileg közel álló ünnepek, mesék-, versek nagymértékben megmozgatják fantáziájukat.

A világ megismertetésénél feladatunk a jelenségek formai, színbeli tulajdonságainak megfigyeltetése, az ízlésnevelésben a széphez való bensőséges viszony kialakítása, a meglévő értékek megóvása mellyel megalapozzuk a művészeti nevelést is.

Megismertetjük őket a népi kismesterségekkel gyakoroltatásukkal ápoljuk a hagyományokat.

Technikák

- Képalakítás:

- rajzolás
- festés (felületfestés, színkeverés, nyomatok)
- kollázs (tépés, vágás, ragasztás)
- hajtogatás

- **Térplasztikai munkák**
  - gyurmázás
  - gipszöntés
- **Kézimunkák**
  - varrás, hímzés
  - szövés, fonás
  - gyöngyfűzés
- **Építmények készítése, konstruálás**
  - **Barkácsolás**
  - **Báb- és játékkészítés**
- **Ismerkedés műalkotásokkal építészeti alkotásokkal**
  - **Népi kismesterségek**

A fejlődés és fejlesztés várható eredménye az óvodáskor végén

- **Örömmel, saját kezdeményezésre ábrázolnak**
- **Egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket alkotóképzelet jellemzi**
  - **képalkotásában kifejezi gondolatait, élményeit**
- **Elképzelés után meseszereplőket stb. hangulatot is kifejezve, jellegzetes színekkel, formákkal, mozgással ábrázol**
  - **Tud egyszerű formákat papírból kivágni, hajtogatni, ragasztani**
  - **Önállóan és csoportosan is készít ajándékot, kelléket, játékot**
    - **Téralakításában, építésben másokkal együttműködik**
    - **Ábrázolása, változatos színhasználatot és tagoltságot mutat**
      - **Emlékezet utáni témákban a részleteket is ábrázolja**
- **Díszítő tervező feladatot változatos színekkel, rajzolással, festéssel, papírmunkával agyagba karcolással stb. megold**
- **Tud különféle technikával képet alkotni, a technikát önállóan a rendelkezésre álló anyagokból megválasztani**
- **Emberábrázolásban, emlékezet utáni ábrázolásban megjelennek a részletek, jellegzetes színekkel formákkal, mozgással, hangulati elemekkel ábrázolnak**
  - **Rácsodálkoznak a szépre, tudnak gyönyörködni benne**
  - **Az eszközöket készségszinten kezelik, alkalmazzák**

4.6 VERS , MESE

Az óvodás gyermek első irodalmi élménye – a mondókák után – a mese.

A mese akkor hatásos, ha pihentet, szórakoztat, serkenti és megmozgatja a képzeletet, igazságot hordoz eljuttatja a gyermeket a katarzis élményéhez.

Tevékenység célja:

Irodalmi élménynyújtás az igényesen, megfelelően kiválasztott irodalmi műveken keresztül. Pozitív személyiségfejlesztő hatás érvényesülésével a kisgyermek értelmi, érzelmi, esztétikai és etikai fejlődésének segítése.

Feladat:

- Az irodalmi anyag alkalmazkodjon a gyermek fejlettségéhez, érdeklődéséhez
- Az óvodai élet egészében a jellegzetes tartalmak biztosításával (mese, vers, dramatizálás, bábozás, dramatikus játékok) jusson érvényre az anyanyelv nevelő hatása
- A gyermeknek legyen alkalma megfigyelni az emberi beszéd szépségét, érdekességét
  - Az egész testével érezze az anyanyelv ritmusát, tagolását
- Az érzelmi elfogadás légkörében fejlődjön képteremtési és metakommunikációs képessége
- A mese saját igazságtartalmával segítse a kisgyermeket eligazodni a világ dolgaiban
  - Szókincsbővítés, szómagyarázat
  - Verbális emlékezet fejlesztés

A megvalósulás folyamata és tartalma

A mese, vers mindennap jelen van óvodai életünkben komplex módon kapcsolódik óvodánk kiemelt fő feladatához. Verset, mesét mindig mondunk, amikor idő, hely, kedv és igény van rá. Az óvodában az élő dal, játék vers, mese a természetes. A mesehallgatás, a versmondás, a verses szöveggel kísért játék, a bábszínház semmi mással nem pótolható lehetőség. Különös beszédhelyzet, amely erős, tartós önkéntelen figyelmet vált ki. A jó mese és gyermekvers hangzásban, ritmusban, hangulatban, képi erőben messze felülmúlja a hétköznapi beszédünket. Nincs még egy szövegfajta, amelyre az óvodás kisgyermek ennyire elmélyülten s önként odafigyelne.

Egy mesét egy hétig minden nap elmesélünk a gyerekeknek annak érdekében, hogy fejlesszük verbális emlékezetüket. A bátrabb gyerekek lehetőséget kapnak az önálló mesélésre (ha igényli az óvodapedagógus, vagy társak segítségével).

A mese-vers alkalmat ad arra, hogy olyan beszédkapcsolat jöhessen létre, amelyből hiányzik a közvetlen, oktató szándék. Sokkal inkább képzeletet és érzelmeket megmozdító, az együttlét fenntartására és valóságos mozgásos játékokra serkentő. Sikere a jól megválasztott szövegből, és a nevelő, - a gyermekekkel játszó felnőtt - személyes varázsából fakad. Hatása hosszútávra érvényes és egyéni.

A gyermek számára leghatékonyabb tanulási forma, az embertől való, úgynevezett szociális tanulás páratlan lehetősége. Csak akkor hatásos nevelőeszköz, ha a felnőtt a gyermeknél sikert, tetszést arat.

Az óvónők javarészt emlékezetből mondjanak mesét, hiszen arcuk és hangjuk játékával is segítik életre kelteni a történetet.

A megvalósítás végső soron mindig alkalmi és egyedi.

A spontaneitás nem hiba, hanem elengedhetetlenül szükséges.

A mese pihentet, szórakoztat, táplálja a képzeletet, segít az élmények feldolgozásában, igazságot, bölcsességet, erkölcsi hitvallást fejez ki.

A vers a beszéd zenei elemeire épül. Benne a játék, szöveg, dallam, mozgás, ritmus és hangulat megbonthatatlan egységet alkot.

A mese, a vers az óvodai élet mindennapjait kitöltő és megszépítő szórakozás, az együvé tartozás eszköze. A gyermek saját vers és mesealkotása, annak mozgással és /vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

Forrásanyagaink döntő része a magyar népmesék, a magyar gyermekköltészet alkotásai de ezek mellett megjelennek a magyar és külföldi műmesék és más népek népmeséi. Gyakorta elővesszük

a népköltészet, népi mondókák, rigmusok sajátosan magyar gondolatokat és észjárást sugalló alkotásait. Mondunk verses meséket, rövid igaz történeteket.

A rendszeres mesehallgatás lételeme a gyermeknek. A gyermek beleélő képessége, az ismétlés utáni vágya megkívánja, hogy lehetőséget adjunk gyakori ismétlődésre és a mesében való cselekvő részvételre is. Az óvónők segítik az érzelmek sokszínű átélését a mese újraélésével, bábokkal, dramatizálással, szituációs játékkal, vizuális tevékenységgel, barkácsolással, kommunikációval, improvizálással stb.

A mesehallgatásra utaló alkalmakat csoportonként kialakított ismétlődő szokásokkal teremtjük meg, ezzel éreztetjük, hogy a mesélés a nap lényeges része.

Az óvodába kerülő kicsiknek feltétel, de a nagyobbak is igénylik az ölbe ülő, együttes mozgással kísérelhető mondókákat, dúdolókat, verseket. Ezek érzelmi élménye rendszeresen jelen van a csoportban, különösen a beszoktatási időben.

A mese-, versanyag tartalmaz mondókákat, állatmeséket, felelgetőket, láncmeséket, csali témát, egyszerű és több szálon futó meséket is, ami a nagyokat cselekvő továbblépésre ösztönzi. Nyelvgyakorlásra szolgálnak a nyelvtörők, évszakhoz, élményekhez, ünnepekhez kapcsolódnak a mesék, versek, óvónői rögtönzések.

A családokkal való együttnevelés folyamatában, a mese, vers személyiségfejlesztő hatása elsősorban személyes kapcsolatokra épülve bontakozik ki. (Mesét, verset, mondókát a családban többnyire csak a televízió keresztül ismernek a gyermekek.) Ezért is kiemelt fontosságú, hogy a szülők megismerjék azokat az irodalmi műveket, melyekkel a gyermekek az óvodában találkoztak. Tájékoztatót kapnak az igazán értékes tartalmú könyvekről és egyéb kiadványokról valamint az óvodában feldolgozott versekről (verses füzet).

A fejlődés és fejlesztés várható eredményei óvodáskor végén

- Szívesen mesél, báboz, dramatizál
- Gondosan bánik a könyvekkel
- Néhány mesét, verset, mondókát képes emlékezetből felidézni, valamint megfelelő ritmusban és hangerővel elmondani
  - Folyamatosan összefüggő mondatokkal fejezi ki magát
  - Udvariassági kifejezéseket használ
- Beszéde tagoltsága, hangsúlya, hanglejtése megfelel anyanyelvünk követelményeinek
  - Várja, igényli a mesehallgatást
  - Tud történeteket kitalálni, azt elmondani, megjeleníteni
- Olyan szókinccsel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára gondolatainak érthető kifejezését, minden magán és mássalhangzót tisztán ejt

4.7 ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, TÁNC

Tevékenység célja:

A közösségben való éneklés, a közös játék örömeinek megéreztetése által, a gyermekek zenei érdeklődésének felkeltése.

Feladata:

- A gyermekek énekkedvének felkeltése
- A zenei anyag igényes, életkor szerinti kiválasztása
- A magyar népdalok, mondókák, dalos játékok s az igényes műzene megismertetése
- Különböző zenei képességek fejlesztése a fokozatosság elvének biztosításával és az egyéni képességfejlesztés kiemelésével

- **Hatékony szervezeti formák biztosítása**
- **A zene által biztosított értékek megszerettetése, megőrzése**

A megvalósulás folyamata, tartalma

A zenei nevelés, csak egy része az óvodai nevelésnek, de erőteljesen befolyásolja a gyermekek fejlődését. A zene közvetlenül váltja ki az érzelmeiket, ezért is elengedhetetlen eszköze a nevelőmunkának. Egy zenei környezethez, légkörhöz igyekszünk szoktatni őket, hogy megérezzék az éneklés, a zene jó, kellemes.

Fejleszti a gyerekek érzékenységet, fogékonyságát. Színesebbé teszi érzelmvilágukat, a szerepvállalás, az alkotás! Nem csak kiváltják érzelmeiket, hanem fékezhetik indulataikat is. Oldódnak bennük az esetleges feszültségek, s mindezek által fejlődik akarataik, erősödik önbizalmuk. A zenei nevelés a gyerekek értelmére is hat. Pl. különböző zenei feladatoknál (gyors-lassú, halk-hangos, stb.), ezen fogalom párok megértése, összpontosított figyelmet, pontos megfigyelést kíván. A testi fejlődést is természetes módon segíti az énekes játékok által. A járás, a tapsolás a játékos mozdulatok, a gyerekek egyensúlyérzékét is fejlesztik.

Érvényesítjük a zenei nevelést az ünnepek, hagyományok felidézésénél, megtartásánál és az ünnepi hangulat fokozásánál, hiszen ezek által a gyermek számára áttekinthetővé válik a természeti környezet.

Az anyagkiválasztásnál szem előtt tartjuk, hogy domináljon a magyar népi kultúra, de kapjanak helyet a más népek dalai, játékaik, valamint a mai kortárs zeneszerzők egy-egy óvodásoknak írt dala.

A mondókákat zenei értékük miatt nagyon fontosnak tartjuk. Nagy gondot fordítunk arra, hogy a gyermekek szeretet- és biztonságérzetét kialakítsuk a mondókák által.

Mindezt ölbeli játékokkal, arc-, kéz-, ujj- és lovagoltató játékokkal próbáljuk elérni. Az eredeti játékmozdulattól nem térünk el. Mivel a mondókákban a ritmus, szöveg, dallam, mozdulat, cselekmény együttesen jelenik meg, ezért zenei értékük a gyermekdalokéval egyenlő.

A gyermekdalok sajátossága a játékos mozgásanyag és a hangsúlyosság. Ezért a kicsikkel olyan énekes játékokat ismertetünk meg, amelyeket álló helyzetben, személyes kapcsolatban, játékos mozdulatokkal is el tudnak játszani.

A gyerekek később is igénylik az ölbeli játékokat, ezért ezeket sem hanyagoljuk, de előtérbe kerülnek a mondókák.

Az énekes játékok közül olyanokat választunk, amelyek által mozgásuk jól fejleszthető (pl.: hullámvonal, csigavonal, változatos alakzatok, párcserélő-, lakodalmas-, leánykérő játék és szerepváltós játékok).

A nagyobbaknál a mozgással kísért mondókák hangsúlyozására is ügyelünk, (pl.: szabályos lüktetés, szabálytalan hangsúlyozás, szabályos-, szabálytalan hangsúlyok váltakozása). Az énekes játékok mozgásanyaga változatos térformákba rendeződik, és több a szerepváltós játék.

A népdaloknál mindhárom korcsoportnál figyelünk arra, hogy a gyerekek a népdalokra ösztönösen ráérezzenek, ezért ezeket természetesen mindig hitelesen adjuk elő.

A gyerekek érdeklődését felkelti a szép énekhang, hangszerhang, a szöveg hangzóinak ritmikus összecsengése.

A dúdolás és a hangszeres zene bármikor megszólalhat a csoportokban. Az elalvás előtti altatódal pedig a gyermekek egyik legnagyobb élménye. A zenehallgatáson kívül még az igényes műzene megismertetését és megszerettetését is fontosnak tartjuk. Ezért a zeneanyagban a rokon- és más népek dalai, valamint a magyar műzene (Kodály Zoltán művei) és a klasszikus műzene is megjelenik.

A zenei készségek fejlesztése folyamatos, mindig tevékenységbe, hangulatba illeszkedik, soha nem öncélúan, elszigetelten történik. A zenei tevékenység nagy része énekes játék, amit többször ismétlünk, hogy minden érdeklődő gyermek sorra kerüljön, szereplője lehessen.

A zenei készség, ritmus és hallás fejlesztése egymásra épülő, fokozatosan nehezedő feladatok megvalósulásával érvényesül. A képességek fejlődését segítő feladatot a nap bármely tevékenységéhez lehet kapcsolni.

Ennek tartalma:

Hallásfejlesztés:

Óvodáskorban az akusztikus és a belső hallást fejlesztjük. Az akusztikus hallás, amit a fülünkkel hallunk, a belső hallás pedig az, ami külső hanginger nélkül is létezik.

- Akusztikus hallás fejlesztése:

- magas és mély hangok közötti különbség érzékeltetése,
- halk és hangos közötti különbség érzékeltetése,
- hangszínek, hangok, zörejek, zenei hangok megfigyelése, felismerése.

Belső hallás fejlesztése: Zenei emlékezet, zenei alkotóképesség fejlesztése.

- dallam - felismerés,
- dallam – bújtatás,
- dallam – visszhang játék.

A hallásfejlesztés rendszeréhez hozzátartozik a zenehallgatás megszerettetése is. Itt feladatunk az, hogy elérjük, hogy a zenehallgatás a gyerekek életében élményt jelentsen. Ügyelve arra, hogy itt is találjuk meg az élőzene adta lehetőségeket, pl. óvó nénik előadása, előadók és együttesek meghívása (sok éve közkedvelt, és színvonalas előadásokat tart óvodánkban a Kolompos együttes) Ha gépzenét alkalmazunk, átgondoljuk a zene milyenségét, és mennyiségét. Ide tartozik még, a lehetőségekhez mérten, a nagyobb gyerekeknek szervezett koncert, zenekari előadás.

Ritmusérzék – fejlesztés:

- **Az alap, az egyenletes lüktetés megéreztetése, megtanítása, gyakoroltatása**
  - **Mozgással, tapssal, hangszerrel**
  - **Majd ezt követi a dalok, mondókák ritmusának kiemelése**
    - **A ritmusvisszhang gyakoroltatása**
    - **Dallamfelismerés ritmusról**
  - **Az egyenletes lüktetés és dalritmus összekapcsolása**
    - **Tempóérzékelés**
    - **Tempótartás**
    - **Tempókülönbségek**

Az énekes játékokat tavasztól ősziig a szabadban is kezdeményezhetjük, a legegyszerűbb mozdulatoktól kezdve a változatos térformákig. Ez a nagyobbaknak igénye is, gyakran maguk kezdik és fáradhatatlanul ismétlik.

Az óvónő napközben többször is mondjon mondókát, naponta halljanak népdalt, helyezethez, hangulathoz kapcsolva közvetlen, motiválás nélküli élményként. Színesítse életüket - az ünnepeket különösen - az óvónők együttes éneke, zenélése.

A hangszeres zenének is nagy szerepe van a zenei képességfejlesztés rendszerében, és az óvodai ének-zene foglalkozásokon. Az élőben bemutatott hangszer alakja, formája, anyaga és

megszólaltatási módja, sok új ismeretet nyújt a gyerekeknek. A gyermekek örömét és alkotási vágyát fokozza, ha a hangszereken maguk is játszhatnak. Sokszor először csak maga a birtokba vétel a fontos, hogy megfoghassa, megtapogathassa, majd megszólaltathassa a gyerek a hangszert. A hangszereknek azért is van nagy jelentősége az ének-zene foglalkozásokon, mert azok a gyerekek is bátran kézbe veszik a hangszert, akiknek esetleg a hallása, vagy a hangja még nem fejlett a szép és tiszta éneklésre. A hangszer használat egyik fontos szerepe, hogy színebbé, változatosabbá tegye az énekfoglalkozásokat. Nagy a motiváló ereje, s vidám, derűs légkört teremt. Óvodánk abban a szerencsés helyzetben van, hogy minden csoportunkban található néhány ritmushangszer, amelyeket a gyerekek kipróbálhatnak, használhatnak.

A fejlődés és fejlesztés várható eredménye az óvodáskor végén

- Fedezzék fel a környezet hangjait, érdeklődjenek az éneklés és zenélés iránt
- Tud ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni
- Tud néhány dalt tisztán, helyes szövegkiejtéssel egyedül is énekelni
- Tudjanak dallam, vagy ritmusmotívumokat egyénileg visszaénekelni, visszatapsolni
- Tud társaival térformákat alakítani
- A különböző mozgásokat és táncmozdulatokat társaival együtt, egyöntetűen, esztétikusan végzi
- Tud élvezettel, irányítás nélkül játszani néhány dalos játékot
- Felismeri a zenei fogalom párokat - megkülönbözteti és alkalmazza
- Megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal ritmusától, tudja mindkettőt mozgással, járással, tapssal a dalból kiemelni
- Énekelgessenek, játszanak a gyerekek kötetlenül, spontán maguk, vagy az óvónő kezdeményezésére
- Fedezzék fel a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét
- Tudjanak tisztán, könnyedén, helyes szövegkiejtéssel énekelni
- Ismerjenek és tudjanak népdalokat, néptáncokat, népi játékokat és hagyományokat
- Figyelmesen és érdeklődéssel hallgassanak éneken vagy hangszeren előadott dalt, zenét
- Érzékeltessék mozgással, hangszerrel, az egyenletes lüktetést, a ritmust
- Tudják használni a különböző óvodai hangszereket

4.8 MOZGÁS, TESTMOZGÁS, TESTNEVELÉS

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltató-, és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Mindezek nagymértékben hozzájárulnak a tanulási képességek, kompetenciák kialakulásához, fejlődéséhez.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A gyermek természetes mozgásigényére figyelemmel, a játékba, azon belül a szabad játékba ágyazott mozgástevékenységeket, az óvodai élet egyéb tevékenységeibe komplexen beépített testmozgást kiegészítik az irányított mozgástevékenységek, amelyek együtt hatnak a gyermek személyiségének fejlődésére (pl. pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás).

A spontán, a játékba, azon belül a szabad játékba ágyazott mozgástevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A tevékenység célja:

A mozgástapasztalataik rendszeres bővítésével fejlődjön cselekvő és feladatmegoldó képességük, állóképességük, gyorsaságuk. Alakuljon ki a helyes testtartás, és a harmonikus mozgás iránti fogékonyságuk. A testi nevelés fontos szerepet játszik az egészségmegővésben. A testnevelés hatására a gyerekekben fontos személyiségtulajdonságok is alakulnak és erősödnek meg: mint bátorság, fegyelmezettség, kitartás, együttműködés, egymás segítése.

A tevékenység feladata:

- A gyermek természetes mozgáskedvének megőrzése a mozgás megszerettetése
- Sikerélmény biztosítása, mely a mozgáshoz kapcsolódó pozitív érzelmi viszony kialakulását segíti elő
- Rendszeres mozgással az egészséges életvitel kialakítása, egészséges életmódra nevelés.
- Megfelelő mennyiségű és minőségű mozgástapasztalat biztosítása
- Megfelelő terhelés biztosítása
- A kondicionális képességek fejlesztése
- Koordinációs képességek fejlesztése

A testnevelés folyamata és tartalma:

A testnevelés fejleszti a gyerekek természetes mozgását: a járást, futást, támaszt, függést, egyensúlyozást, ugrást, dobást. Megismerteti velük a gimnasztikát és néhány talajtorna-elemet, labdagyakorlatokat és a sokszínű, változatos testnevelési játékokat. Lehetőséget biztosít a gyerekek mozgástapasztalatainak rendszeres bővítésére, fejleszti cselekvő- és feladatmegoldó képességüket, erősíti a szép mozgás iránti vonzalmukat. Fejleszti testi képességeiket, az ügyesség sokféle formáját, a testi erőt, gyorsaságot és állóképességet. Az örömmel végzett gyakorlatok és játékok elősegítik a gyerekek helyes testtartásának, szép mozgásának kialakulását. Fontos szerepet játszik az egészség megővésében. A testnevelési foglalkozások során teremtünk alkalmat speciális gyakorlatok beiktatásával a testalkati deformitások megelőzésére is (lábboltozat erősítés, gerinctorna).

A testnevelés hatására a gyerekekben fontos személyiségtulajdonságok is alakulnak és erősödnek meg: mint a bátorság, a fegyelmezettség, a kitartás, együttműködés, egymás segítése.

Alapvető feladatunk a jó levegőjű, tiszta, tágas környezet, a megfelelő eszközök és a megfelelő öltözék biztosítása minden gyerek számára.

A különböző nehézségű differenciált feladatok adásával elősegítjük, hogy minden gyermek megtalálja a képességeinek legmegfelelőbb mozgásos feladatokat. A gyermek számára a megfelelő nehézségű gyakorlat kiválasztása, nemcsak a mozgásos képességeit fejleszti, hanem képet ad önismeretéről is.

A 3-4 évesek testnevelési anyaga nagyrészt a természetes mozgásokat tartalmazza, ezért a nagymozgások fejlesztése kiemelt feladatunk. Különböző járások, futások, csúszások, mászások talajon, szereken, tárgy alatt vagy fölött, szer megkerülésével.

A 4-5 éves korban a mozgásfejlesztésből (a mozgásfejlesztés más területeihez hasonlóan) már nagyobb szerepet kap a tér mozgásos megismerése. Ennek érdekében sok olyan gyakorlatot szervezünk, amelyek végzésekor különböző irányokban végeznek mozgásokat és különböző formákat mozognak be, elhelyezkednek különböző szereken, formákban. Ezen kívül előtérbe kerül az egyensúlyérzék fejlesztése: különböző mozgások végzése emelt felületen, forgások, fordulatok, testhelyzet változtatások, futás közbeni megállások.

A szem-kéz, szem-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok (pl. babzsák feldobása, elkapása, célba dobás, egyensúlyozó járás létra fokai között, célba ugrás), valamint az oldaliság tanítása szintén e korosztály mozgásfejlesztését irányozza meg és egészíti ki a korábban kialakultakat.

5-6-7 éveseknél az észlelés fejlesztése a legcéltobb. Ebben az életkorban az alaklítás, formaállandóság fejlesztésére tervezünk sok gyakorlatot. Új feladatként jelentkezik a finommotorika fejlesztése. Ez azért nagyon lényeges fejlesztési terület, mivel a finommotoros koordináció az írás megtanulásának elengedhetetlen feltétele. A testnevelési foglalkozásokon ezt természetes módon a szerek különböző fogásmódjával, kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal fejlesztjük (pl. különböző méretű labdák, botok, szalagok – kéziszer alkalmazásával). A foglalkozásokon lehetőség nyílik a keresztcsatornák fejlesztésére is. A bemutatott gyakorlatokat látják, hallják a tevékenység pontos megnevezését és elvégzik a látott, hallott feladatokat.

A testnevelési foglalkozásokon és a mindennapi testnevelésben (alkalmazott) végzett testmozgások (amelyeknél a mozgások tempója, ritmusa, iránya változhat

Játékok: futó-, utánzó-, szerep- és szabályjátékok.

Rendgyakorlatok: egyenes testtartás, vonal és köralakítás, fordulatok meghatározott irányba.

Járás: kis és nagy lépésekkel, különböző irányokba fordulással, változó szélességű sávok, vonalak között, különböző tárgyak megkerülésével, átlépésével, tartásával, speciális járások, állatjárások utánzása, ritmusra járások, különböző tempóban - majd közbeni tempóváltással.

Futás: különböző tempóban - majd közbeni tempóváltással, különböző irányokba - majd közbeni irányváltással, változó szélességű sávok között, különböző tárgyak megkerülésével, átugrásával, versenyfutás.

Szökdelések, ugrások: helyben és haladva (előre-hátra) - páros lábon, váltott lábbal, akadályokon át-le-fel (pl. mélyugrás, magasugrás).

Támasz, függés és egyensúly gyakorlatok: csúszás, kúszás, mászás különböző irányokba, majd irányváltással, különböző szélességű és formátumú helyeken és tárgyakon - talajon, padon, zsámolyon, bordásfalon - vízszintes és függőleges irányba, különböző tárgyak megkerülésével, átmászásával.
Egyensúlyozó járás emelt szeren (pl. pad), forgások fordulatok, testhelyzet változtatások (pl. gyűrű, kötél, kötélletra).

Dobások, labdás gyakorlatok: (szem-kéz koordináció fejlesztésére)

- **babzsák célba dobása változó nagyságú körbe, változó távolságról, különböző tárgyak fölött, babzsák csúsztatás két vonal közé, babzsák dobás vízszintes és függőleges célra, kugli - játék, labdajátékok (labda gurítások, labda vezetések, labda feldobások elkapások, alsó és felső dobások, labda hajítások).**

Gyakorlatok szem-láb koordináció fejlesztésére:

- ugrókötéllel, kötél fölött átugrás - változó magassággal,

- különböző lábakkal karikába belépés, kilépés, beugrás, kiugrás,
- ugróiskolák egyszerűbb és nehezebb formában,
- függeszkedés - átfogással tovahaladás,
- lábbal különböző formák rajzolása (alkalmi felületen, homokba, hóba).

Koncentrációs mozgásgyakorlatok: kéziszer gyakorlatok (babzsák, bot, szalag, karika, labda).

Gimnasztika:

- Nyakizom gyakorlatok (fejfordítás, fejkörzés)
- kartartások, karkörzések, karlengetések, karhúzások (különböző irányokba, formákba ritmusra is),
- törzsmozgások (törzsfordítások, törzshajlítások)
- lábmozgások (lábemelések, lábkörzések, láblengetések, lábhajlítások, lábfejgyakorlatok),
- kar-láb- és törzsmozgások, testhelyzetek, ellenoldaliságban ritmuskeresztezett mozgások kialakítása, végzése a mozgáskoordináció kialakulása érdekében.

Az óvodai testnevelés szerves része a mindennapi frissítő torna is. Ezt minden korcsoportban naponta legalább egyszer 10-15 perces időtartammal szervezzük meg (megfelelő időben és ruházatban a szabadban történjek leginkább).

A mindennapos testnevelés anyagát elsősorban a mozgásos játékok adják, kiegészülve egy-egy gimnasztikai gyakorlattal. A gimnasztika anyaga főleg törzsgyakorlatokból áll, mert ezek a helyes testtartás kialakulását segítik elő. A játékokat a foglalkozásokhoz és a korosztály számára legmegfelelőbb fejlesztési feladatokhoz igazodva választjuk ki.

Rendszeres és megfelelő szervezés esetén a gyermekek szívesen és örömmel vesznek részt benne. Igénnyé, majd szokásukká válik a mindennapi torna (mozgás).

Az örömmel jó hangulatban végzett játékok jó lehetőséget nyújtanak a mozgásfejlesztés egy-egy feladatának megvalósításához, társas kapcsolatok alakulásához is. A játékok, térformák felidézésével lehetőségünk nyílik vizuális, verbális memóriájuk fejlesztésére, valamint szókinccsük gyarapítására is.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére a mozgás fejlesztésében

- A gyerekek örülnek és igénylik a mozgást
- Mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik
- Mozgástapasztalataik az egyensúlyozásban és ugrásban növekednek
- Fejlődik tér és idő tájékozódó képességük
- Cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak, növekszik teljesítőképességük
- Ismernek és eljátszanak futó- és fogójátékokat, a szabályok magyarázata nélkül
- Egyéni-, csoportos, sor- és váltóversenyt játszanak az óvodapedagógus segítségével és a szabályok pontos betartásával
- Mozgás közben tudjanak irányt változtatni, jobbra-balra-hátra fordulatot tenni, (fejlettségi szinttől függően) az irányok megnevezésével. Legyenek képesek sor és köralkotásra
- Egyensúlyozzanak egy lábon, valamint különböző szereken (pl. padmerevítő gerendán) emelt magasságban (10-30 cm) két lábon
- Tudjon fél és páros lábon szökdelni
- Csúsznak, kúsznak, másznak a talajon irányváltotással is
- Legyenek képesek két feladtból álló feladatsort elvégezni
- Hat-nyolc lépés nekifutással, tetszés szerinti akadályt átugranak. ugrásukat a talajéréskor fékezni tudják
- Tudjon labdát dobni, megfogni, gurítani, vele célozni, kislabdát hajítani távolba

5. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

5.1 SZERVEZÉSI ÉS MŰKÖDÉSI REND:

Az óvodában teljes napi nyitva tartás alatt gyermekcsoportonként 2 óvodapedagógus látja el a nevelőmunkát, és csoportonként 1 dajka segíti munkájukat.

A csoportok szervezésénél homogén életkorú csoportok kialakítására törekszünk.

A csoportok szervezését a felmenő rendszerre alapozzuk.

- 3 - 4 évesek	kiscsoportosok
- 4 - 5 évesek	középső csoportosok
- 5 - 7 (8) évesek	nagycsoportosok

A hasonló életkor nem jelent azonos fejlettséget, képességbeli eltérések megfigyelhetők.

Az óvoda működésével kapcsolatos bővebb információkat az óvoda **Szervezeti és Működési Szabályzata** valamint az óvoda **Házirendje** tartalmazza.

5.2 TERVEZÉS

Az ismeretnyújtás és képességfejlesztés tervezése

Az ismeretnyújtás tervezését két folyamatban végezzük, a linearitás és komplexitás elve szerint éves és heti keretben.

Az éves ütemterv (keret jellegű) alkalmazkodik az évszakokhoz, az ünnepekhez, hagyományokhoz, jeles napokhoz, helyi történésekhez. **A környezet tevékeny megismerése** keretében feldolgozott témák nyújtják az alaphangulatot, melyhez kapcsolódnak az egyéb tevékenységformák és a játékok.

Az éves tervben olyan témákat kell megjelölni, melyek a gyermekek érdeklődésére, tudásvágyára épülnek. Elsődleges a természetközelség, a környezet nyújtotta természeti-, társadalmi háttér.

Feldolgozásánál a közvetlen élethelyzetekben történő, tapasztalásra épülő, cselekvő-, érzékelő ismeretszerzésre, a társadalmi környezetben fellelhető viselkedésminták, illemszabályok megismerésére, gyakorlására törekszünk.

Az éves terv keretjellegű. Az éves kerettervet havonta áttekintjük, és a ciklushoz igazítjuk az ismeretanyagot. Ennek az anyagnak a feldolgozása a **heti tervekben** realizálódik.

A szocializáció tervezése

Az igényes és kulturált életvitellel kapcsolatos szokások megismerése, elfogadása, megszilárdulása és belsővé válása hosszú nevelési folyamat és gyakorlás eredménye.

Ezért magát a tervezést sem célszerű rövid időintervallumra bontani.

Csoportra szóló **éves nevelési tervben** fogalmazzuk meg a szociális képességek, magatartási szokások alakítását és fejlesztését. Itt dolgozzuk ki azoknak a szabályoknak a rendszerét is, amelyek segítséget nyújtanak a gyermekeknek ahhoz, hogy kiegyensúlyozott biztonságban, konkrét elvárások szerint élhessék napi életüket.

Mindenegyed gyermek fejlesztését az egyéni fejlesztési naplóban jelezzük.

5.3 NAPIREND

(1 számú melléklet)

Meggyőződésünk, hogy a folyamatos életszervezéssel, a napirendi szakaszok integrációjával válhat valóban elsődlegessé és központi jelentőségűvé a játék. Az óvónők közvetlenül nem irányítják direkt módon a csoportot, hanem alkalmazkodnak az egyes gyermek önállóságához, képességeihez, tulajdonságaihoz és ebből kiindulva fejlesztik őket. A gyermekek saját szintjüknek és tempójuknak megfelelően tevékenykednek, szabadon választanak az általuk jól ismert lehetőségek között, és különböző szinten gyakorolják a szabályokat.

Napjaik megszervezésénél arra törekszünk, hogy természetes életritmusukhoz alkalmazkodjunk és a legtöbb egybefüggő időt biztosítsuk az elmélyült játékhöz. A napirendet a biztonságot nyújtó stabilitás és a változásokra is lehetőséget adó rugalmasság jellemzi. A játék mellett minden tevékenységet úgy szervezünk, hogy a játék menetét lehetőleg ne zavarja meg. A különböző tevékenységeket egységes egészként éljük át és a tevékenységek közötti átvezetés az újabb élmény színezetével keltsen érdeklődést. Ne legyen az óvodai életben sürgetés, csak buzdítás, és alkalmazzuk a kivárás módszerét is. a csoportokban a gyermekek életét megkönnyítő jelek, jelzések és egyértelmű, határozott szabályok vannak, amelyek segítenek az ebben az életkorban megalapozható magatartásformák és szokások kialakításában.

Az egyéni fejlesztés céljából (logopédia, sajátos nevelési igényű gyermekek) csoportból kiemelve történik. A hallássérült gyermekek egyéni fejlesztése hetente több alkalommal, egyénileg, illetve a csoportban valósul meg szurdopedagógus segítségével.

Az egyéb szolgáltatások (szülői igények alapján) a délutáni órákban (15 és 17 óra között) történnek (zeneovi, néptánc, játékos gyermektorna).

5.3 HETI TERV, HETI REND

(2 számú melléklet)

A heti terv biztosítja a folyamatosság, rendszeresség, fokozatosság, tudatosság megvalósítását.
Heti tervezés szempontjai:

- A gyerekeknek naponta szükségük van a szervezett játékos mozgásra, a mindennapos testnevelésre
- Heti egy alkalommal minden csoportban kötelező testnevelés foglalkozást kell tartani
- A heti ciklusokban a hangulati egység elvén komplex módon jelenjenek meg a tevékenységformák
- A heti alaphangulatot az adott évszak nyújtotta élményanyag, a hagyományok, ünnepek, a gyermekekhez közel álló események határozzák meg, amelyek több héten keresztül ismétlődhetnek
- Naponta legyen lehetőség éneklésre, vizuális tevékenységekre, verselésre, mesére a választhatóság elve szerint
- A hét keretén belül van egy nap, amikor egy - egy bizonyos tevékenységforma hangsúlyozott és kezdeményezett
- A gyerekeknek megadjuk a lehetőséget, hogy a megkezdett témát kedvük szerint folytathassák
- A spontán érés és a tudatos fejlesztés helyes arányának megtartása mellett kötetlen és kötelező foglalkoztatási formának is helyt adunk
- A heti terv elkészítéséért az adott csoportban dolgozó óvodapedagógusok a felelősök

5.5 NYÁRI TERV

Az időjárás figyelembe vételével arra törekszünk, hogy a gyermekek szinte az egész napjukat a szabadban tölthessék.

Szabadon választható tevékenységek:

- Víz és napfürdőzés
- Szervezett mozgásos játékok, torna
- Játék a homokkal, vízzel
- Élmények, "kincs" gyűjtése, a gyűjtött anyagból barkácsolás
- Munka jellegű tevékenységek; udvari munka
- Természetes környezetben történő tapasztalás
- Környezeti változások megfigyelése
- Illemszabályok gyakorlása
- Kuckózás, mese
- Énekes-, verseny- és labdajátékok
- Vizuális technikák

A gyermeklétszám csökkenése miatt, a gyermekcsoportok összevontan működnek. Ez lehetőséget nyújt arra, hogy más környezethez alkalmazkodjanak, más személyeket, társakat elfogadjanak.

Az óvónő is új helyzetbe kerül, nagyobb toleranciára, empátiás reagálásokra, ötletgazdagságra van szüksége.

Az óvónő feladata, hogy ne hagyja unalmassá válni a mindennapokat. Kínáljon a gyermekeknek élményszerű tevékenységeket, sok alkalmat a természettel való közvetlen találkozásra. Kapjon nagy hangsúlyt az egyénenkénti foglalkozás. A különböző fejlettségű, életkoruknál fogva is más képességű és terhelhetőségű gyermekekkel való differenciált foglalkozás, az egyéni szükségletek tiszteletben tartása.

Egészségnevelési és megóvási tennivalóink:

- Bőséges folyadék biztosítása egész nap folyamán szellőztetés
- Az időjárási viszonyok figyelembe vételével árnyékos hűvös játékhelyek biztosítása
- Napfürdőzés - fürdőzés szabályainak betartása (naptej, fejfedő, megfelelő ruházat – szükség szerint fürdőruha)

6. GYERMEKVÉDELEM

Tevékenység célja:

Megelőzni, elhárítani vagy enyhíteni azokat a károsító hatásokat, amelyek a gyermek egészséges fejlődését megzavarják. Segíteni azokat a pozitív hatásokat, amelyek hozzájárulnak értékes képességeinek kiteljesítéséhez.

A gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatokat, annak rendszerét 1991-ben a Magyar Jogrendszer alapján a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. tv. 121 §, az 1997. évi Gyermekvédelemről és gyámügyi igazgatásról szóló tv. ill. az 1998/16 (IV.8.) MKM. rendelet teljesen új alapokra helyezte, és a 2003. évi módosított Oktatási tv. II. fejezet 10. §. változtatott rajta.

Óvodánkban feltárjuk azokat a körülményeket, amelyek a gyermekek testi-, lelki-, és szociális fejlődését hátrányosan befolyásolják, illetve veszélyeztetik. Esélyegyenlőségük érdekében

nevelési és pedagógiai eszközeinkkel segítenünk kell azokat a gyermekeket, akik valamilyen okból hátrányos és veszélyeztetett helyzetbe kerültek. Az intézmény minden dolgozója törekszik arra, hogy a veszélyeztető körülmények, problémák (nehezen nevelhetőség) enyhüljenek, vagy szűnjenek meg.

Fő feladataink:

- Problémák felismerése.
- Okok megkeresése.
- Segítségnyújtás.
- Jelzés az illetékes szakembereknek.

Alapelveink a gyermekvédelmi munkában:

- Humánus, megértő, egyéni bánásmód.
- Tapintatos, személyes kapcsolattartás.
- A család a gyermeke iránti felelősségének erősítése

Valamennyi óvodapedagógus kötelessége:

- közreműködnek a gyermekvédelmi feladatok ellátásában,
- a gyermekek egészséges fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, és megszüntetésében,
- a nehezen nevelhető vagy bármely oknál fogva hátrányos helyzetbe került gyermek felzárkóztatásában működjen közre.

A gyermekvédelmi munka módszere (Minden óvodapedagógusra vonatkozik.)

- Környezettanulmány.
- Családlátogatás.
- Egyéni beszélgetés.
- Kérdőív.
- Egyéni fejlesztés.
- Megfigyelések.

A prevenció és a segítségnyújtás teendői

- Kapcsolattartás és tanácsadás a szülőkkel.
- Lehetséges szociális ellátások számbavétele.
- Veszélyeztetettség típusának és súlyának mérlegelése.
- Nyilvántartás vezetése.
- Egyeztetés a szakemberekkel.

Gyermekvédelmi munkát segítő külső szervek

- Közjegyzőség
- Szociális Bizottság
- Gyermekjóléti Szolgálat
- Nevelési Tanácsadó

Gyermekvédelmi munka folyamata és tartalma:

1. A hátrányos és veszélyeztetett gyermekek kiszűrése, diagnózis felállítása.
Határidő: minden nevelési év októberé.
Felelős: csoport óvónői.
2. Közös konzultáció a gyermek érdekében, a csoport óvónői, az óvodavezető, gyermekvédelmi felelős közreműködésével.
Határidő: minden nevelési év október 30.
Felelős: óvodavezető, gyermekvédelmi felelős.
3. Szülőkkel való kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás, a probléma jelzése, segítség felajánlása.
Határidő: minden nevelési év novembere, valamint szükség szerint.
Felelős: csoport óvónői.
4. Nyomon követés és kontrol.
Határidő: folyamatos.
Felelős: óvónők, óvodavezető.

Hátrányos illetve veszélyeztetett helyzet kritériumának tekintjük óvodánkban a következőket:

1. Egészségkárosodás, tartós betegség.
2. Gyermekek személyiségzavarai: beilleszkedési problémák, magatartási zavar, képességbeli fejlődés lemaradása.
3. Erkölcstelen családi környezet: családon belüli agresszivitás, szenvedélybeteg a családban.
4. Ingerszegény környezet: rossz lakáskörülmények, létbizonytalanság, érzelmi sivárság, elhanyagoló nevelés.
5. Csonka család.

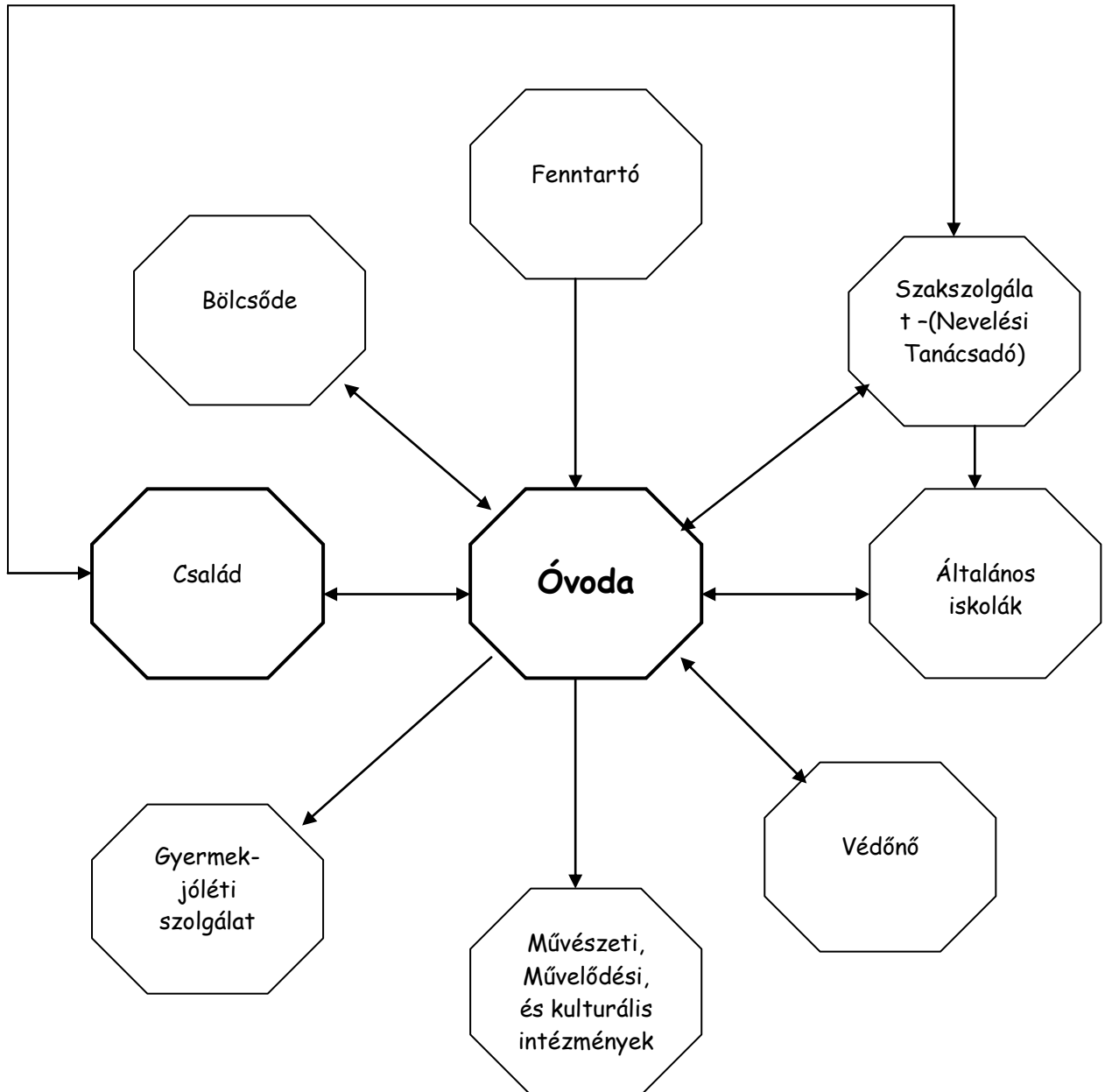
Az óvodás gyermekek családi helyzetének évenkénti felmérését a csoportnapló valamint a gyermekvédelmi felelős feljegyzései tartalmazzák.

Felmérés szempontjai:

- óvodások száma összesen
- ebből veszélyeztetettek száma
- ebből hátrányos helyzetűek
- gyermekvédelmi támogatásba részesül
- teljes családban él
- egy szülő családban él
- nem a szülő neveli
- 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – vagy több gyermekes családban él
- szülők iskolázottsága
- szülők foglalkoztatottsága

A gyermekvédelmi munka különösen a titoktartási kötelezettség alá tartozó tevékenység.

7. KAPCSOLATRENDSZERÜNK

7.1 Az óvoda és a család

A közoktatásról szóló törvény az óvodai nevelést a családi nevelés kiegészítőjeként fogalmazza meg, továbbá, hogy „a szülőnek joga, hogy megismerje a nevelési-, oktatási intézmény foglalkozásait, illetve pedagógiai programját, házirendjét, tájékoztatást kapjon az alábbiakról: a gyermek fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről, neveléshez tanácsokat, segítséget kapjon.”

A szülők jogait, kötelességeit a Szervezeti Működési Szabályzaton belül a HÁZIREND tartalmazza.

Az együttműködés tartalma:

Az óvoda funkcióihoz tartozik a család támogatása, a család funkciójának erősítése, kiegészítése, szemléletének, életvitelének, nevelési gyakorlatának alakítása. A család szocializációs hatása nem pótolható, nem vállalható át, hiszen a családtagok szeretetteljes kötődéseit az óvoda nem helyettesítheti.

Az átmenetet segíti a gyermek fokozatos bekerülése a csoportba, a szülőkkel együtt történő beszoktatás. A családból érkező gyerekek beszoktatási ideje eltérő, attól is függ, milyen közösségből jött és mennyi időt töltött családon kívüli közösségben.

Óvodába lépés előtt intézményünk lehetőségek nyújt az érdeklődő családok részére, hogy egy **nyílt nap** keretében megismerkedhessenek és beszélgethessenek a jövőendő kiscsoportos óvodapedagógusokkal, óvodavezetővel, megtekinthessék a csoportszobákat és megismerhessék az óvoda szemléletét.

Az óvodánk egész évben „nyitott kapukkal” várja az érdeklődő családokat.

Óvodába kerülés előtt, **családlátogatás** során képet kapunk a gyermek környezetéről, családban elfoglalt helyéről, szokásairól, a szülők nevelési attitűdjéről, esetleges nevelési problémákról, és benyomásokat szerezhethetünk a gyerekekről. Kérdéseink megfogalmazásánál a segíteni akarás és az együttműködési szándék a meghatározó.

Naponkénti párbeszédre kerülhet sor a gyermek érkezésekor és távozásakor. Fontos információk átadása történik meg ekkor. Ezek a beszélgetések rövid idejűek, hisz a csoporttól vonják el a felnőttet. A szülőktől a "kézből kézbe" átadást várjuk el, és csak az átvett gyermekért vállalhatunk felelősséget.

Komolyabb négy szemközti beszélgetést igénylő problémák megbeszélésére a **fogadóóra** alkalmas. A személyes beszélgetés bizalmas jellegű. A közös megoldáskeresés lehetőségét minden olyan esetben biztosítjuk, amikor a szülők igénylik, illetve olyan probléma merül fel az óvodában, amit csak szülővel együtt tudunk megoldani.

A csoportos találkozások, **szülői értekezletek** jó alkalmat adnak arra, hogy a szülők megismerkedhessenek az óvodánk programjával, rendjével, elvárásaival, feladataival. Elmondhatják gondolataikat, javaslataikkal segíthetik nevelő munkánkat. Oldott beszélgetés a célunk, a szülői igényeknek megfelelően kiválasztott téma biztosít. A szülői értekezleten egy-egy nevelési, egészségügyi vagy egyéb kérdés, szervezési feladat megbeszélésére is sor kerül.

Az óvoda és a szülők közötti kapcsolatot nem csak intézményes keretek közé szervezzük (pl. szülőértekezlet, nyílt nap), hanem teadélután, kézműves foglalkozások, játszónap, kirándulások is alkalmat adnak a partneri kapcsolat kialakítására.

Az óvoda és család kapcsolatának alakulásában fontos szerepet tölt be, a szülők szervezete.

7.2 Óvoda és bölcsöde

A kiscsoportot váró óvodapedagógusok minden évben meglátogatják az óvodánkhoz közel eső bölcsödéből érkező leendő óvodásokat, valamint a bölcsődés csoportok is ellátogatnak hozzánk.

7.3 . Az óvoda és iskola

Részt veszünk az iskolák által óvodásoknak meghirdetett sportversenyeken, pályázatokon, kiállításokon, ünnepi műsorokon. Az iskolások szívesen járnak vissza óvodánkba itteni kiállításokra és meglepik az ide járó gyerekeket mese és báb előadásokkal.

Pedagógusaink rendszeresen részt vesznek az iskolák által szervezett szakmai továbbképzéseken, nyílt napokon.

Kapcsolatunk azokkal az iskolákkal rendszeres, amelybe a legtöbb gyerek jár az óvodánkból. Szülői értekezlet keretében az iskolák igazgatói tájékoztatják a szülőket az iskolák programjáról és bemutatják a leendő első osztályban tanító pedagógusokat. A tanítónők ismerkednek a majdani első osztályos gyerekekkel az óvodai életük során.

Az iskolába menő gyermekekkel ellátogatunk az iskolába. A vonzó, pozitív élmények az iskolába lépés örömteli várását eredményezik. Gyermekeink iskolai beilleszkedését is figyelemmel kísérjük. Minden évben konzultálunk az előző évben iskolába került gyermekek tanító nénieivel. A hasznosítható tapasztalatokat beépítjük munkánkba.

7.4 Az óvoda és fenntartója

A nyugodt, zavartalan működés feltételeit biztosítják az éves költségvetésben. Önkormányzat intézkedési tervében fogalmazza meg az intézményről való gondoskodását. Az ÖMIP - ben pedig meghatározza az elvárásait, ezekkel kapcsolatos feladatait a szakmai törvényességi, pénzügyi ellenőrzések rendjét. Biztosítja a teljes körű óvodai nevelési ellátást, a hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekek három éves kortól történő folyamatos egész napos ingyenes óvodai nevelését. A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelését a fejlődésben lemaradt gyermekek közösségen belüli ill. egyéni fejlesztését. A kötelező felszerelések és eszközök beszerzését célzó ütemterv végrehajtását.

7.5 Egyéb kapcsolatok:

Az óvoda és az egészségügyi szakember (védőnő):

Feladata a rendszeres egészségügyi ellátás megszervezésének, működtetésének segítése. A testi fejlődésben való lemaradás, betegségek felismerése. A talált betegségek korrigálására gyógyítására szakorvoshoz történő irányítással folytatódik.

Az először óvodába kerülőket a bekerülés előtt megvizsgálja és erről igazolást ad a gyermekorvos.

A védőnő tisztasági vizsgálatokat végez. Fejtetvesség esetén felvilágosítja a szülőket a teendőkről.

Szakszolgálat - Nevelési Tanácsadóval való együttműködés:

Az óvodapedagógusok a beilleszkedési-, magatartási-, tanulási nehézséggel küszködő gyermekeket a Nevelési Tanácsadóba irányítják.

Vizsgálatuk elvégzése után együttműködik a terápiás kezelésben. A Nevelési Tanácsadó fejlesztő óvodapedagógusa az egyéni fejlesztés keretében programot dolgoz ki minden egyes arra rászoruló kisgyermek fejlesztésére. Az iskolaérettséget vitás helyzetben megállapítja, erről

szakvéleményt állít ki. A törvény értelmében 2 gyereknek számító gyermekekről a szakvéleményt kiállítja.

Művészeti ,művelődési és kulturális intézmények:

A külső világ tevékeny megismerése céljából a különböző intézmények által nyújtott lehetőségeket is kihasználjuk. Rendszeres kapcsolatot tartunk fent a helyi művelődési házakkal, valamint a könnyen megközelíthető budapesti múzeumokkal, múzeumpedagógusokkal, bábszínházzal.

8. AZ ÓVODA HAGYOMÁNYAI, ÜNNEPEINK

Tevékenység célja:

Óvodánkban az ünnepi alkalmakat különösen nagy gonddal és körültekintéssel szervezzük úgy, hogy közben kihasználjuk és építünk is ezek hatékony személyiség- és közösségformáló erejére.

Feladat:

- Megfelelő környezeti és lélektani feltételek megteremtésével válják érzékelhetővé a különböző típusú ünnepek eltérő tartalma, hangulata (vidám, nevetős, várakozó, csendes titkos, meghitt, örömteli, harsány, mókázó, (izgalmas, játékos, emelkedett).
- Az ünnepi alkalmakat megelőző készülődés, együttjátászás, együtt munkálkodás, tervezgetés örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát. Kellemes emlékképek felidézése nyomán a gyerekek ilyenkor különösen aktívak. Az ünnepi alkalmak, a hagyományok lehetnek egyénre szólóak, csoportokra ill. az egész óvodára szervezettek.

A megvalósulás folyamata és tartalma:

Mivel óvodánk kiemelt feladata a környezet megismerésére való nevelés ebből ered, hogy ünnepeinket is az ember és természet, a múlt és jelen kapcsolata hatja át. Elődeink életének jeles napjai - az évszakok változásához

- a naptári és gazdasági tevékenységeikhez
- az egyházi ünnepekhez
- saját életük eseményeihez
- társadalmi ünnepekhez

kötődtek. Napjainkban ez kiegészül sajátos speciális tartalmú ünnepekkel („zöld napok”), amelyek a környezet és természetvédelemmel kapcsolatosak.

Ünnepekre „szertartásokra” szükségünk van , hogy ”ünneplőbe öltöztethessük szívünket”!

Az óvodás gyermekben a készülődés izgalma öröme összetartozás érzése, a közös cselekvés érzése mind-mind mély érzelmi nyomot hagy. Nemcsak a külsőségekre figyelünk, hanem a belső érzelmi életünket is „feldíszítjük”.

Minden ünnepi alkalommal jellemző külsőség a csoportok megfelelő díszítése, az ünnepi terítés, étrend és a gyermekek- felnőttek alkalomhoz illő öltözködése.

Alkalmaink:

Őszi színes világunk eseményei

Szeptember:

- **Az új óvodások és szüleik fogadása. (Óvodánk bemutatása, jeleikkel kedveskedünk az új gyerekeknek.)**

- Mihály napi vásár
- Őszi gyermekhét

-

Október:

- Termékek, termények begyűjtése.
- szüreti hangulat megteremtése mustkészítés
- Állatok világnapja - állatok barkácsolása zöldségekből és gyümölcsökből, kiállítás rendezése

November:

- Az adventi ünnepkör kezdete. (Adventi koszorú- és naptárkészítés)
- Márton nap

A tél szépségei, ünnepei

December:

- Mikulás napja (dalokkal, rajzokkal, ajándékokkal várjuk a Mikulást, aki minden kisgyermeket megajándékoz, és játékokat hoz a csoportokba).
- Adventi ünnepkör folytatása néphagyományokkal; (Lucázás, Borbála napi ághajtatás...)
- Készülődés karácsonyra (ünnepi hangulat megteremtése, dekoráció, üdvözlőkártyák készítése, mézes-sütés, díszek készítése..)
- Karácsony. (A gyermekekhez érzelmileg legközelebb álló ünnep. Meghitt, csendes, titkos, örömteli, várakozó. Az egymásra odafigyelés fontosságának, az ajándékozás, vendégség örömeinek átélése egyéni és csoportos formában egyaránt. Különös hangsúlyt kap az intimitás, a készülődés, a várakozás, a meglepetés)

-

Január:

- Újévköszöntő (népi jókívánságok, egymás köszöntése).

Február:

- Farsang, télbúcsúztató ünnep, vidám, mókás, nevetős. Az egyszerű jelmezeket a szülők az óvodában is kölcsönözhetnek. A gyermekek részt vesznek a termék díszítésében. A jelmezbe öltözés a gyermekek számára nem kötelező, és az óvónők is beöltözhetnek. Mondókákat, énekeket tanulunk, farsangi játékokat játszunk, fánkot sütünk. "Elkergetjük" a telet).

A tavaszi, megújuló természet örömei

Március:

- Március 15. Nemzeti ünnep. (Gyermekek számára átélhető, egyszerű hagyományaival - huszárjáték, kokárdák, csákok, zászlók készítése; Kolompos együttes előadása és táncháza; a kerületünkben található Petőfi szobor meglátogatása)
- A Víz világnapja. (Duna Múzeum, a víz védelme, fontossága,)
- Húsvét. (Díszek készítése, teremdíszítés, nyuszi fészkek készítése, tojásfestés, ajándékkészítés, locsolkodás.)

Április:

- **A Föld napja. (Természeti környezetünk védelme, térképek, földgömb nézegetése, színezése, virágok ültetése az udvaron)**

-

Május:

- **Anyák napja. (Édesanyjukat, nagymamáikat köszöntik a gyerekek alkalmi versekkel, dalokkal, virággal, saját készítésű ajándékkal, a lehető legszemélyesebb szervezési keretek között. Öröm legyen a gyermeknek is, ne megterhelés. Fontos az érzelmi előkészület!)**
- **Madarak - fák napja (erdei kirándulások. Bokor ültetés a kerítéshez környezetünk szépítése, udvarunk szépítése kiállítás szervezése)**

-

Június:

- **Tavaszi gyerekhét**
- **Búcsúzás. (Az iskolába készülő gyermekek búcsúztatása, búcsúajándék átadása az utolsó közös óvodai együttlét.)**
- **Kihívás napja**

Óvodánkban minden csoport használja a Napról Napra című könyvet, melyből minden pedagógus igény szerint válogathat, hogy milyen népszokásokat ismertet meg a gyermekcsoporttal.

Az évszakok változásához köthető évente visszatérő ünnepek, amelyek megfelelnek a gyermek életkori sajátosságainak. Az óvodában játszható népszokásoknak nem a szereplés hanem a játék öröme egyedi íze az elsődleges. A népszokásörző tevékenységek a mindennapokhoz állnak közel elősegítik a kötődést a földhöz természethez természetes anyagokhoz a felnőttek és a gyerektársak munkájának megbecsüléséhez. Ráadásul cselekvésen örömteli ingereken, élményeken keresztül.

A társadalmi ünnepekről inkább csak érzelmi benyomásokat igyekszünk kelteni, az ismereteket majd később szerzi meg hozzá a gyermek.

A természetóvó jeles napokkal erős pozitív érzelmi viszonyt alakítunk ki a gyerekekben azért, hogy rádöbbenésük őket a károsító tényezőkre és cselekvésre ösztönözzük őket (és rajtuk keresztül a szülőket).

9. ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS RENDSZERE

Az ellenőrzés, értékelés, mérés, minőségbiztosítás rendszerét az **Intézményi Minőségirányítási Programunkban** dolgozzuk majd ki, a fenntartói elvárásoknak megfelelően.

Ellenőrzés során azt nézzük meg, hogy a helyi nevelési programban leírtak hogyan valósulnak meg a mindennapi nevelőmunka során.

A vezetői teendők között fontos szerepet tölt be az ellenőrzés.

Ennek módjai:

- Csoportlátogatások (meghatározott szempontok alapján, melyeket a vezető éves munkaterve tartalmaz).
- A csoport életével kapcsolatos írásbeli dokumentációk ellenőrzése.
- Tanév végi alkalmazotti értékelő értekezlet.
- Munkaközösségek és teamek munkájának ellenőrzése és értékelése.
- Eseti ellenőrzés az intézménynél közalkalmazotti jogviszonyban foglalkoztatott dolgozóknál.
- IMIP

Az a vezető, aki komolyan veszi a pedagógiai feladatokat mindig tud előre lépni, lépést tartani a pedagógia legújabb törekvéseivel, ellenőrző, elemző, értékelő munkája révén segíti a szervezeti kultúra fejlesztését.

Az óvoda fő feladata a minél hatékonyabb szintű nevelés, fejlesztés. A vezető egyedül felel az óvoda működtetéséért, működéséért, a működőképesség biztosításáért. Menedzselési célja, hogy az óvodát minél hatékonyabban jelenítse meg. A megfelelő információk az óvoda fejlesztéséhez, szakszerű működtetéséhez, önfejlesztés és önképzés nélkül elképzelhetetlen.

9.1 Az óvodai csoportok és a gyermekek fejlődésének ellenőrzése és értékelése

Fontos, hogy az óvoda minden dolgozója tisztában legyen azzal, hogy a szervezetben kik azok a személyek, akik ellenőrző tevékenységet folytathatnak.

Intézményünkben ellenőrzést, értékelést végzi:

- **Óvodavezető,**
- **Óvodavezető helyettes,**

Az ellenőrzés idejére, módjára, szempontjaira (kit, mikor, hol, hogyan) az éves munkatervben ütemtervet készítünk.

Dokumentumok ellenőrzése

- **Felvételi és mulasztási napló**
- **Csoportnapló (3 számú melléklet)**
- **Egyéni személyiségi lapok (4 számú melléklet)**

A gyermek fejlődését meghatározzák

- **Az öröklött fiziológiai, anatómiai hatások;**
- **A környezet, amibe született és ahol él;**
- **A nevelés, különös tekintettel a családi hatásokra.**

Az óvodai élet napirendjébe ágyazott, naponta megélt tevékenységek során alkalmazott tudatos óvónői megfigyelések biztosítják a gyermekek megismerését.

Ezek adnak képet arról, hogy az egyes gyermek hol áll a fejlődésben, mely területeken kell segíteni, fejleszteni.

E cél érdekében alkalmazott eljárások

A megfigyelés:

- természetes környezetben;
- természetes élethelyzetekben, elsősorban a játékokban;
  - tervszerűen;
  - folyamatosság figyelembe vételével;
    - konkrét céllal történjen.

A beszélgetés

- beszédre ösztönző helyzetben;
- oldott, természetes kapcsolatban;
- önálló válaszra készítő szituációban;
- nyugodt, zavartalan környezetben;
- céltudatosan, tervszerűen történjen.

Mérési módszerek (csak az előző módszerek eredményeivel összevetve alkalmazhatók, bizonytalanság esetén, lehetőleg csak 6-7 éves korban.)

- tudatosan megválasztott, spontán élethelyzetet;
  - bizalmas, oldott kapcsolatot;
- az alkalmazott mérési módszer alapos ismeretét;
  - reális, szakszerű kiértékelést követel.

Külső segítség

- szülővel történő egyeztetés után;
- véleményünk megerősítése;
- bizonytalanságunk megszüntetése;
- prevenciók, korrekciók fejlesztés végzése;
- megfelelő speciális segítség igénybe vétele érdekében.

A megismerés és a fejlesztés irányuljon:

- a családi adatokra;
  - nevelési elvekre;
- a gyermek családba elfoglalt helyzetére;
  - fejlődési mutatóira;
  - testi-, érzékszervi állapotára;
  - mozgásfejlettségére;
- anyanyelvi- és kommunikációs képességeire;
  - értelmi-, érzelmi-, akarati életére;
  - szociális magatartására.

A gyermekek egyéni értékelése, fejlesztésük tartalma, menete, a róluk vezetett "egyéni személyiségi lapok"-ban kerül dokumentálásra.

9.2 PROGRAMUNK ELEMZÉSE, ÉRTÉKELÉSE

A nevelési programunk értékelésekor választ kapunk a gyakorlatban történő beválásra. A jogszabályokban meghatározott időszakonként, - vagy szükség szerint - meghatározzuk, hogy melyik területet vizsgáljuk át alaposan, kijelöljük a felelőst, a tapasztalatokat jegyzőkönyvezzük, s módosításra javaslatot teszünk. A bevált módszerek, a sikeres eljárásmodok terjesztésére stratégiát dolgozunk ki. Programunk megvalósulása akkor garantált, ha mindenki azonosulni tud a megfogalmazottakkal, ha magára nézve kötelezőnek és követendőnek érzi, ha elkötelezett a közös cél iránt, ha tisztán látja azt, elfogadja és hajlandó erőfeszítést tenni érte.

A megvalósítás folyamatában szükséges:

- **a szaktudáson alapuló színvonalas munkavégzés;**
  - **becsület és nyílt kommunikáció;**
  - **szabad információáramlás;**
  - **jó kapcsolat és munkakapcsolat;**
    - **kölcsönös bizalom;**
  - **önellenőrzésre való képesség.**

10. ÉRDEKEGYEZTETÉS, ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS ÉS ÉRDEKVÉDELEM FÓRUMAI

- Intézményünkben működik Közalkalmazotti Tanács, melynek feladata szak alkalmazotti érdek érvényesítés. Működését a Közalkalmazotti szabályzat tartalmazza.
- Szülői érdekérvényesítés szerve az SZMK melynek működését a Szervezeti és Működési Szabályzat melléklete tartalmazza.
- Az óvodások jogainak védelme az Egyezmény a gyermek jogairól szóló nemzetközi szabályozás alapján történik.

11. AZ ÓVODA SZAKMAI DOKUMENTUMAI

- Helyi Pedagógiai Program.
- Intézményi Minőségellenőrzési Program.
- Az óvoda éves munkaterve.
- Gyermekcsoportok nevelési-, fejlesztési programja.
- Az egyéni fejlődés, fejlesztés dokumentumai.
- A nevelőtestület által készített egyedi csoportnaplók.
- SZMSZ
- Házirend
- Felvételi - mulasztási naplók

„Mindannyian képességek és fogyatékoságok keverékei vagyunk: mindegyikünk képtelen bizonyos dolgokat megcsinálni, de még több dolgot igen... Az integrált neveléshez vezető út nehéz és akadályoktól sem mentes, de végére érhetünk, ha elég elkötelezett ember akarja végigjárni...”
(Wendy Lynas)

Sajátos nevelési igényű gyerekek integrációja

Hallássérült gyerekek integrálása a Virág Óvodában

A nevelési program jogszabályi háttere

- 11/1994. MKM rendelet a nevelési – oktatási intézmények működéséről
- 23/1997. (VI.4.) MKM rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvéről
- 137/1996. (VIII.28.) Kormányrendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogramja, módosítva a 363/2012. (XII. 17.) kormányrendelettel.
- 3/2002. (II.15.) OM rendelet a közoktatási minőségbiztosításról és minőségfejlesztésről,
- 1/2007. (I.18.) OKM rendelet a közoktatási minőségbiztosításról és minőségfejlesztésről, 3/2002. (II.15.) OM rendelet módosítása
- 24/2007. (IV.2.) OKM rendelet a közoktatási minőségbiztosításról és minőségfejlesztésről, 3/2002. (II.15.) OM rendelet módosítása
- Önkormányzati Minőségbiztosítási Program (ÖMIP)
- Budapest, IV. kerület Újpest Önkormányzat közoktatási feladat-ellátási, intézményhálózat-működtetési és fejlesztési terve (intézkedési terv)
- 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról még hatályban lévő rendelkezései és a 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről.
- 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről
- 2003. évi LXI. törvény, a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény módosítása
- Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- Sajátos nevelési igényű tanulók oktatásának irányelvei, Oktatási Minisztérium, 2005.
- A hallássérült gyermekek együttnevelését meghatározó jogszabályok (Összefoglaló gyűjtemény). Hallásvizsgáló
- Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ

1. Bevezetés

Napjainkban az ép és fogyatékos gyermekek együttnevelésének gondolata egyre inkább bekerül a pedagógiai közgondolkodásba.

A fogyatékosok esélyegyenlőségi törvénye jogokat, egyenlő bánásmódot biztosít, és tiltja a másikember diszkriminatív megkülönböztetését. Ehhez első lépés, hogy a fogyatékos gyermekeket együttneveljük ép társaikkal.

A 2003-as módosításban megjelenik a sajátos nevelési igény fogalma, amely jóval tágabb és humánusabba fogyatékoságénál. A gyermek többletigényét hangsúlyozza, amelyet az iskolától, óvodától vagy más szolgáltatótól kell megkapnia ahhoz, hogy esélyegyenlősége biztosítható legyen. Jogszabályi szinten a fogyatékos gyermekek különleges gondozáshoz való joga biztosított, szabályozott. Esélyegyenlőségük megteremtésének lehetősége beépül az érvényes jogszabályokba. Fontos, hogy a különleges gondozás, mint speciális pedagógiai tevékenység túlmutat a közoktatás megszokott időkeretein. A különleges gondozáshoz való jog megilleti a gyermekeket születésük pillanatától, illetve a fogyatékoság megállapításától a felsőfokú oktatás befejezéséig.

2. A hallás fontossága a mindennapokban

A hallás folyamatosan jelen van életünkben, a hangok minden irányból elárasztanak bennünket, információt közvetítenek a világról, a tágabb és szűkebb környezet eseményeiről. A hallási ingerek érdeklődést, kíváncsiságot váltanak ki, és előkészítenek a bekövetkező eseményre, változásra. A hallás teszi lehetővé, hogy anyanyelvünket megtanuljuk. A gyermekek az anyanyelv elsajátításával a világról való tapasztalatszerzés új módjához jutnak. A nyelv birtokában a gyermekek ismereteket szereznek, kérdéseket tesznek fel, elmagyarázzák vágyaikat és hatékonyan képesek befolyásolni a körülöttük lévő embereket.

2.1 A hallássérülés:

A hallássérülésen a hallás állandó, maradandó vagy tartós zavarát értjük, amely megnehezíti a külvilág ingereinek észrevételét, a beszéd megértését, megtanulását. Hallássérülés esetén a hallásküszöb megemelkedik, a gyermek csak az erősebb hangokat hallja meg vagy meg sem hallja azokat.

A hallásvizsgálatok bármely életkorban elvégezhetők, a vizsgálati módszer kiválasztása a gyermek életkorának függvényében történik.

Míg az ép hallású személy hallásküszöbe 0 és 10 decibel, addig a hallássérülteknél ez 30–120 dB-ig terjedhet. A hangokat nemcsak a hangerő, hanem a hangmagasság is jellemzi. A beszédhangok többsége 300 és 4000 Hz-es hangmagasságok közötti területen hallható.

A hangerő csökkent érzékelése szempontjából a következő kategóriák állíthatók fel a főbb beszédfrekvenciákon mért átlagos hallásvesztéget alapul véve:

- Enyhe nagyothallás: 25–40 dB
- Közepes nagyothallás: 41–60 dB
- Súlyos nagyothallás: 61–90 dB
- Átmeneti sáv a súlyos nagyothallás és a siketség között: 91–110 dB
- Siketség: 110 dB feletti hallásvesztés

A hallásvesztés fellépésének ideje szerint két csoportra oszthatók a hallássérülések. A prelingvális hallássérülés a beszéd, nyelv megtanulása előtti, a posztingvális hallássérülés a beszéd, nyelv megtanulása utáni időben fellépő hallássérülés.

A hallássérülést diagnosztizálni és kezelni a lehető legkorábbi életkorban kell. A diagnosztizálás után kerül sor a megfelelő hallókészülék kiválasztására és a gyermek számára legideálisabb beállításra. Ha sikerül a hallópályák ingerlése a hallókészüléken keresztül, akkor befolyásolható a hallássérült gyermek hallóképessége.

Előfordul, hogy a nagy teljesítményű hallókészülék használata és a rendszeres szurdopedagógiai fejlesztés ellenére sem indul meg a beszédfejlődés, ilyen esetekben nyújthat segítséget az úgynevezett cochlearis implantáció (CI). A CI egy viszonylag új műtéti eljárás, amely a belső fül elektromos ingerlésével a hallóideget auditív élményekhez, ingerekhez juttatva – megfelelő komplex rehabilitáció után – jelentős javulást eredményezhet a hallás- és beszédértés terén.

2.2 A hallássérülés pedagógiai rehabilitációja:

A hallókészülék a hangokat felerősítve juttatja el a fülhöz, s a legtöbb esetben lehetővé teszi, hogy a hallássérült gyermek is elsősorban hallás révén fogja fel, tanulja meg a beszédet. A megfelelően kiválasztott és jól beállított hallókészülékkel ellátott nagyothalló gyermekeknél a megmaradt hallásra, illetve a szájról olvasásra mint kiegészítő információs forrásra támaszkodva a beszédelfogásban, beszédmegértésben, általában könnyebben megindul a beszédfejlődés.

A hallási figyelem felkeltése, a hallásfejlesztés, a beszédészlelés, a beszéd- és nyelvfejlesztés a szurdopedagógus feladata. **Óvodánk utazó szurdopedagógussal kötött szerződést, aki heti rendszerességgel, illetve szükség szerint áll óvodapedagógusaink és a szülők rendelkezésére.**

A hallássérülés negatív következményei akkor előzhetők meg, ha a beszédet a nyelvtanulásra fogékony életkori szakaszban tudjuk szurdopedagógiai módszerekkel kialakítani. Ebben az esetben a hallássérült gyermek számára megnyílik a hangok világa, érzelmi életében, szociális éréseben, környezetéhez alkalmazkodó magatartásában egyre nagyobb szerepet kap a verbális információ, a beszédmegértés, a gondolkodást szervező beszéd és végül az aktívan használt nyelv. A hallássérült gyermekeknél alkalmazott pedagógiai eljárások a személyiség egészének fejlesztésére irányulnak.

2.3 Speciális módszerek:

- *Napló*

A napló vezetése sokrétű fejlesztést tesz lehetővé. A naplót a szülő vezeti rajzos formában. Azok az események kerülnek bele, melyek a gyermekkel történtek meg és az ő számára fontosak.

Miben van jelentősége a naplónak?

- A gyermek kommunikációjának segítésében, feszültségoldásban,
- a jövőbeni események előrevetítésében,
- a szókincs fejlesztésében,
- az időfogalom kialakításában,
- a fogalmazás előkészítésében,
- a lényegkiemelő képesség fejlesztésében,
- az olvasóvá nevelésben.

A napló vezetése az óvónők feladata is, így a hallássérült gyermek is tud mesélni otthon a vele történt eseményekről. A ritmusos tevékenységek, melyet mindig mozgással kísérnek, az auditív emlékezet megerősítésére is használhatók.

A megfelelően segítő, szeretetteljes családi háttér, a korai felismerés, a korai hallókészülékes ellátás, a korai beszédfejlesztésre irányuló terápia mind több gyermek esetében biztosítja az integrált keretek között történő fejlesztés, oktatás lehetőségét

- A „napló” segítségével a gyermek élményeinek megbeszélése.
- Hosszabb idő biztosítása a szokások kialakítására.
- Az óvodai élethelyzetek kihasználása a nyelv fejlesztésére (terítés, étkezés, játék stb.)
- Mesék feldolgozásánál hangsúlyosabb szerepet kapjon a báb, a dramatizálás, a bemutatás, a rajz
- „Szótár”

Ezt a szülő állítja össze és bővíti azért, hogy a pedagógusok tisztában legyenek, hogy milyen szókinccsel rendelkezik már a gyermek és az esetleges kiejtésbeli torzulásokat is értelmezni tudják.

3. Integrált nevelés-oktatás

Az integráció célja a sajátos nevelési igényű gyermekek segítése abban, hogy beilleszkedjenek a befogadó óvoda, iskola mindennapjaiba, és aktívan részt vegyenek minden foglalkozáson; minél korábban megtanuljanak élni, dolgozni és tanulni abban a közegben, amelyben felnőttkorukban is élni és dolgozni fognak.

3.1.1. Egyéni integráció:

Az egyéni integrációban lévő sajátos nevelési igényű gyermekek a lakóhelyükön lévő többségi óvodába járnak. A speciális pedagógiai ellátás az utazótanári szakszolgálat által döntően helyben biztosított számukra. Az integrált ellátás összetett feladatot jelent a befogadó intézménynek.

A gyermekek ellátásának megszervezése a Szakértői Bizottság szakvéleménye alapján történik.

A Bizottság javaslatot tesz a szülőnek az óvodáztatásra, előírja mindazokat a többletszolgáltatásokat, amelyek a gyermeket megilletik.

3.1.2. Az utazótanár feladatai:

Az utazótanári munka sokrétű és összetett feladat. A fejlesztő szerep mellett, amely közvetlen a gyermekre irányul az utazótanár feladatai még:

- Ellátja a gyermek fejlesztését.
- Tanácsot ad a szülőnek.
- Segíti az óvodapedagógus munkáját: a foglalkozásokra történő közös felkészülés keretében kiemeli azokat a mozzanatokat, amelyek várhatóan nehézséget jelentenek a gyermeknek; bemutatja a leghatékonyabb módszereket, eljárásokat; felhívja a figyelmet a leggyakrabban előforduló problémákra, megoldási javaslatokat tesz; tájékoztatókat tart.
- A pedagógussal, a szülővel közösen értékeli a gyermek fejlődését.
- Kapcsolatot tart a szociális szolgálatok munkatársaival.
- Tanácsaival segíti a pedagógus munkáját, konzultációs lehetőséget biztosít.
- Figyelemmel kíséri a törvényben előírt feltételek teljesítését (alapító okirat, emelt összegű normatíva, szakértői bizottság által előírt órák biztosítása stb.).

3.2. Az együttnevelés szereplői:

3.2.1 A sajátos nevelési igényű gyermek az integrációban:

A gyermek integrált nevelése, oktatása esetén fontos a speciális fejlesztés helyben történő megszervezése. *Nagy jelentősége van ennek azért, mert így a családtagoknak nem szükséges elszakadniuk egymástól, s ezáltal a biztonságérzet, a szerető családi háttér nem sérül. A gyermek zökkenőmentes fejlődése biztosítottá válik.*

3.2.2. A szülők szerepe az integrációban:

A sikeres integráció kulcsfontosságú szereplője a szülő. Személyes beszélgetések alkalmával segíteni kell őt abban, hogy a lehető legtöbbet tudjon gyermeke fogyatékoságáról, taníttatásának lehetőségeiről, további esélyeiről. A folyamatos kapcsolattartás során megbeszéljük a reá háruló feladatokat, az otthoni felkészülés, napló, egyéni lexikon vezetését, az előretanulás fontosságát. Ismernie kell azokat a lehetőségeket, amelyekkel gyermeke boldogulását elősegítheti. Nagy szerepe van az óvodai beilleszkedésben, ő a pedagógus napi informátora. A családdal együtt dolgozó szakember feladata segíteni a szülőket, hogy a fentiekben vázolt feladatokat megismerjék, alkalmazzák.

3.2.3 A befogadó óvoda:

Fontos, hogy a gyermek jól érezze magát abban a közösségben, ahol napjai jó részét eltölti. A társakhoz való kapcsolódás nélkül nem érezheti jól magát a sajátos nevelési igényű gyermek a közösségben. A peremhelyzetnek teljesítményt romboló hatása van. Baráti kapcsolatok híján a gyermek magányos lesz, esetleg agresszív vagy bohóckodó.

Kiemelt feladat, hogy a befogadó gyermekközösséget életkori sajátosságainak megfelelő szinten felkészítsük a sajátos nevelési igényű gyermekek fogadására. Az optimálisan fejlődő társakkal el kell beszélgetni a csoportba érkező sajátos nevelési igényű gyermek „másságáról”, annak tolerálásáról, az ő helyzetük megkönnyítésének lehetőségéről. Óvodásoknál ez rövid, egyszerű magyarázattal történjen így tudomásul veszik, s teljesen magától értetődően fogadják el. Az elfogadás mintájának óriási a jelentősége.

Ezek a gyermekek felnőttkorukban is pozitívan viszonyulnak majd a fogyatékosággal élőkhez, sokkal érzékenyebbé válnak más emberek nehézségei iránt.

Olyan emberi értékek fejlődnek ki bennük, mint a tolerancia, segítőkészség, együttműködés, mások iránti felelősségérzet. Ugyanezen erkölcsi értékek kialakulását várjuk el a sajátos nevelési igényű gyermektől is. A nyitott, befogadó közösség segíti őket is abban, hogy nyitott, érdeklődő legyen, keresse az új információkat, s ne riadjon vissza az akadályoktól.

3.2.3.A pedagógus:

Az a pedagógus, aki nem hárítja el magától a problémás gyermekeket, kihívásnak tekinti a feladat megoldását, hatékonyabban dolgozik. Vállalja a felelősséget a sajátos nevelési igényű gyermek fejlődéséért, probléma esetén tud változtatni saját eszköztárán. A fejlesztésben részt vevő szakembereket és a szülőt partnerként fogadja el, hiszen tőlük választ kaphat a munkája során felmerülő kérdéseire. A befogadó pedagógusnak tudnia kell azt is, hogy a szülők a szokásosnál nagyobb szerepet vállalnak gyermekük fejlesztésében.

4. Nevelési koncepciónk a sajátos nevelési igényű gyermekek integrálásában

- a játék-tanulás-munka jelelgű tevékenység, mint a nevelés eszköze, egységes tevékenység rendszerben valósul meg,
- a játékos hangúlyos és integratív irányítási stílussal valósul meg,
- tevékenységrendszerbe illesztjük az ismeretszerzést,
- az óvónői magatartás együttműködésre, fejlesztésre, felismerésre ösztönöz,
- óvónő-gyerek kapcsolatában a fejlesztési helyzetek tudatos kihasználása a jellemző,
- élmények és egyéni tapasztalatok felszínre hozása, ez alapján differenciált fejlesztés.

Nevelésfilozófiánk:

Hisszük, hogy minden gyermek egyedi, megismételhetetlen szociális lény, akinek joga van derűs, szeretetteljes légkörben, elfogadó környezetben, közösségben tevékenykedve megkapni mindazokat a fejlesztő hatásokat, melyek képességeinek lehetőség szerinti legteljesebb kifejlését szolgálják.

5. Programunk sajátos nevelési igényű gyermekekkel kapcsolatos céljai

- a másságot elfogadó környezet megteremtése,
- az egészséges és fogyatékos gyermekek részkapességeinek fejlesztése, alkalmazkodó képességüknek, önállóságának, együttműködésének fejlesztése,
- a szükséges speciális módszerek, terápiás eljárások, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása,
- a sérült funkciók diferenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével bővíteni a kompenzációs lehetőséget,
- tehetség fejlesztés.

Speciális cél:

A gyermek állapotához igazodva a Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleményében foglaltaknak megfelelően minden olyan pedagógiai, pedagógiai célú rehabilitációs ellátás biztosítása, amely a gyermek képességeinek lehetőség szerinti legteljesebb kifejléséhez szükséges. (szenzoros integráció, gyógytestnevelés, fejlesztőpedagógia, logopédia)

- Népünk hagyományai, jeles napok megismertetése, ápolása.
- Nemzeti, nemzetiségi tudat erősítése igény szerint.
- Reformpedagógiai elemek beépítése a helyi nevelési programba.

6. Az integráláshoz kapcsolódó feladataink

Ráébresztjük a gyermekeket érzékszerveik útján (látás, hallás, tapintás) az őket körülvevő valóságot tapasztalati úton ismerjék meg, az így szerzett ismeretek között egyszerű összefüggéseket vegyék észre.

- Felkészítjük a gyermekeket egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazására,
- Tapasztalat útján szerzett ismeret emlékezetben tartására,
- Ismereteik alapján életkoruknak, egyéni fejlettségüknek megfelelő feladatok megoldására,
- Gondolataik, érzéseik kifejezésére.

Hallássérült gyermekeink nevelésénél a nyelvi kommunikáció megindítása, a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése a fontos. Itt nagy szerepe van a mentálhigiénés programnak, mely segíti a család bekapcsolását, a kedvező társas szülő kapcsolat működtetését, az interperszonális kapcsolatok alakulását, a kommunikációs zavarok feloldását. Óvodai fejlesztésünkben hangsúlyt kap a beszédértés, a szókincsfejlesztés, melyet jól segít a vizuális nevelésben kidolgozott technikák, a szabad önkifejezés, kísérletező tapasztalatszerzés, egyéni felfedezés, közösségi munka.

Egyéni fejlettség nyomon követése :

- Óvodapedagógus által felvett anamnézis (családi háttér megismerése)
- A gyermek emberrajza 3 havonta
- Képességmérő lap
- Fejlesztendő terület, intézkedés

A gyermek egyéni fejlődésének értékelése:

- Egyéni fejlettségmérő lap 3 éves kortól, ill. a gyermek óvodábakerülésével.
- Sindelar mérés 5 éves kortól
- a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében háromhavonta értékelés (szöveges is)
- a többi gyermek értékelése félévenként (szöveges is)

Az óvodai nevelésünk speciális feladatai:

- A másságot elfogadó környezet megteremtése
- Differenciált ismeretátadás megszervezése
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges személyi, tárgyi feltételek biztosítása megteremtése.
- Az óvodapedagógus és a szülők által leginkább hatékonynak ítélt módszer segítségével a gyermekek optimális fejlesztése.
- A pedagógiai munkát segítő szakalkalmazottak munkájának nyomon követése.
- Környezetbarát attitűd formálása
- Az iskolába menő gyermekek esetében pedagógiai vélemény készítése.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

„...hátránnyal küzdő sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető el „ az iskola érettségi szint. „A különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.” (NAT 2009.)

7. Sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló fejlesztési tevékenységek

Nevelési cél:

A sajátos nevelési igényű (a megismerő funkciók, vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető, vagy organikus okra vissza nem vezethető súlyos és tartós rendellenessége miatt gondozásba vett, beszéd fogyatékos, hallássérült) gyermek állapotához igazodva a Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleményében foglaltaknak megfelelően minden olyan pedagógiai, pedagógiai célú rehabilitációs-habilitációs ellátás biztosítása, amely a gyermek képességeinek lehetőség szerinti legteljesebb kifejlesztéséhez szükséges.

Logopédiai integráció célja,- egyéni sajátosságok figyelembevételével – a logopédiai tanulásra való felkészítése, hogy a tanulási zavarokat lehetőleg elkerüljük, vagy minimálisra csökkentjük.

Nevelési feladat:

A sajátos nevelési igényű gyermekek számára az elfogadó közeg biztosítása mellett, az egyéni sajátos nevelési problémáknak megfelelő szakemberek által biztosított kezelés.

- Logopédia – (kis) csoportban,- beszéd és kommunikáció fejlesztése

Terápiák,- beszédzavarok korrekciója, teljes kommunikációs rendszer fejlesztése, percepciós folyamatok működése és integrációja, motoros területek koordinálása, kognitív funkciók fejlesztése logopédus által.

- Finommotorika fejlesztése
- Részképességek, kognitív funkciók fejlesztése – fejlesztőpedagógiai és gyógypedagógiai programok, DIFER program és Sindelar program alkalmazása - (egyéni) kiscsoportban fejlesztőpedagógus, ill. utazótanár által.
- Fejlesztési terv készítése az óvodapedagógusok által. Az annak megfelelő fejlesztés biztosítása a családdal és a szakszolgálat szakembereivel összhangban az óvodai csoporton belül.

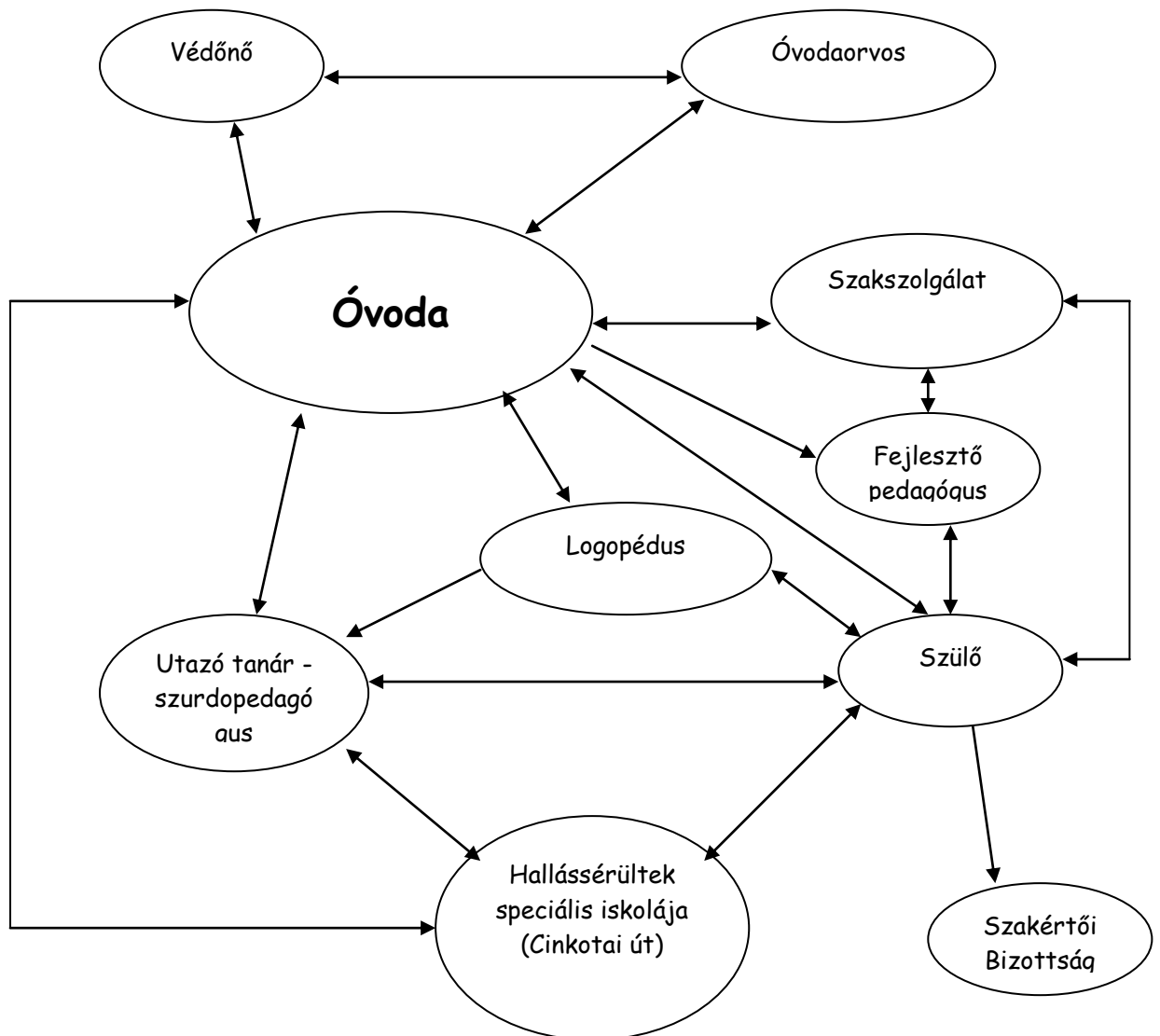
8. Esélyegyenlőségi intézkedések

Biztosítjuk a működési körzetből érkező gyermekek felvételét, illetve elhelyezését, valamint az életkori sajátosságainak megfelelő nevelést. Célunk, hogy a működési körzetünkben minél több hátrányos helyzetű családban élő gyermek családjá, valódi alternatívának tekintse a minél korábbi óvodai beiratást. Kiemelt figyelmet fordítunk a gyermekek testi, lelki állapotának javítására, a rendszeres tisztálkodásra, a ruházat, a környezet rendben tartására, ápolására. Fokozottan figyelünk az egyéni képességfejlesztésre, a hátrányok csökkentését szolgáló fejlesztő programok minél hatásosabb végrehajtására, a gyermekek személyiségének fejlesztésére.

Prevenció

- A gyermek megismerése, (anamnézis, bölcsődével és védőnővel való együttműködés)
- Környezetük feltérképezése (családlátogatás)
- Veszélyeztetett és hátrányos helyzet kialakulásának megelőzése (gyermekjóléti szolgálat és családsegítő szolgálattal való szoros együttműködés)
- Kialakult hátrányok kompenzálása a gyermekek egészséges személyiségfejlesztése érdekében (egyéni fejlesztési lehetőségek alkalmazása).

9. Óvodánk kapcsolatrendszere - különös tekintettel a hallássérültekre

Elérhető kapcsolatok:

- Óvoda, Általános Iskola és Diákotthon
1147 Budapest, Cinkotai út 125–137.
Képviseli: Tóth Egon igazgató
Telefon/fax: (06-1) 251-4721
Telefon és fax: (06-1) 422-3145
E-mail: titkar@siketekbp.co.hu
- Hallásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság
- Szülők a Hallássérült Gyermekekért Alapítvány
- Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége
- EduKid – Gyermek Hallásdiagnosztikai és Fejlesztő Központ

Irodalom

Felhasznált és ajánlott irodalom:

- Nagyné Heidenwolf Erzsébet-Nagyné Tóth Ibolya: Útmutató hallássérült gyermekek, tanulók együttneveléséhez. Módszertani intézményi útmutató. Budapest
- Csányi Yvonne: *A hallássérült óvodáskorú gyermekről. Tájékoztató óvónőknek.* BGGYTF, Budapest.
- Csányi Yvonne: Integrált fejlesztés a kutatás szintjén. In: Csányi Yvonne (szerk.): *Együttnevelés – Speciális*
- *igényű tanulók az iskolában.* IFA-OKI Iskolafejlesztési Központ, 1993. 22–28. Csányi Yvonne: Speciális nevelési szükségletek – integrált iskolai fejlesztés, főiskolai kutatás In: Perlusz
- Andrea (szerk.): *Fogyatékos gyermekek integrált nevelése hazai kísérletek tükrében.* BGGYTF, Budapest,
- 1995. 5–17.

Érvényességi Rendelkezők

**A Virág Óvoda Helyi Óvodai Pedagógiai Programjának érvényességi ideje:
Határozatlan időre szól**

Az óvodai Helyi Pedagógiai Program módosításának lehetséges indokai:

Törvényi változások esetén.
A nevelőtestület a Program módosításáról határoz.
A nevelőtestület más Program bevezetéséről dönt.
Az intézmény szerkezetében szervezeti változás történik.
Fenntartói elvárások változása esetén.
Szülői igények változása kapcsán.

A módosítás - döntés előkészítő szervei:

- Nevelőtestület

A programmódosítás előterjesztésének módjai:

- Írásbeli előterjesztés az óvoda vezetője számára.
- Írásbeli előterjesztés a nevelőtestület számára.
- Véleménykérés szóban a nevelőtestülettől, írásban a döntés elfogadásáról.

A program módosításának előírásai:

- A Nevelőtestület 2/3-os többségi szavazata alapján

Legitimációs záradék

A Virág Óvoda Pedagógiai Programját véleményezte és elfogadta az alkalmazotti közösség a szülők választmányának közössége 2013. augusztus 27. napján megtartott értekezleten.

A nevelőtestület részéről:

Bodnárné Lehóczki Zsuzsanna	
Csabáné Pegán Gabriella	
Fodorné Gombos Tímea	
Gál Lászlóné	
Kühn Andrásné	
Leskóné Tóth Andrea	
Lévai Kálmánné	
Márta Ágnes	
Mészárosné Korponai Katalin	
Nagyné Szele Ágnes	
Papné Maklári Andrea	
Petőné Gyűszű Mónika	
Sziráki Judit	
Vattainé Csernák Orsolya	
Váginé Bonifert Diána	
Vidó Ágnes	

SZMK részéről:

Jóváhagyta: Palatinus Antalné
óvodavezető

Budapest, 2013. augusztus 31.

Napirend

6⁰⁰ – 7⁰⁰	Reggeli gyülekezés az ügyeletes csoportban
7⁰⁰ – 10³⁰	Reggeli gyülekezés a saját csoportban, egész délelőtt folyamatos játék, szabadon választott tevékenység, közben: <ul style="list-style-type: none"> • Tízórai, mosdóhasználat, terítés • Kezdeményezés, foglalkozás • Mindennapi testnevelés • Sósobai foglalkozás Teremrendezés, készülődés az udvarra, öltözködés
10³⁰ - 11³⁰	Udvari játék, levegőzés (Rossz idő esetén csoportszobai játék, szabadon választott tevékenység)
11³⁰ - 12⁰⁰	Öltözködés Készülődés az ebédhez, mosdóhasználat, terítés
12⁰⁰ - 13⁰⁰	Ebéd Teremrendezés, mosdóhasználat, készülődés a pihenéshez
13⁰⁰ - 15⁰⁰	Pihenés (időtartama korcsoportonként változó) Teremrendezés, öltözés, mosdóhasználat, készülődés az uzsonnához
15⁰⁰ - 17⁰⁰	Játék szabadon választott tevékenység, közben: <ul style="list-style-type: none"> • Uzsonna • Fakultatív programok • Folyamatos hazamenetel
17⁰⁰ - 18⁰⁰	Délutáni ügyelet a tornateremben
Megjegyzés: Ez a napirend általános érvényű, az időintervallumokat az egyes korcsoportok életkori sajátosságai, illetve a rugalmasság határozza meg.	

Hetirend

Korcsoport	Tevékenység	Tevékenységi forma
Mini- kiscsoport és	A külső világ tevékeny megismerése Irodalmi nevelés Zenei nevelés Vizuális nevelés Testnevelés	Kezdeményezés hetente 1 alkalom Kezdeményezés hetente 1 alkalom Kezdeményezés hetente 1 alkalom Kezdeményezés hetente 1 alkalom Kötelező foglalkozás hetente 1 alkalom
Középső csoport	A külső világ tevékeny megismerése Irodalmi nevelés Zenei nevelés Vizuális nevelés Testnevelés	Kezdeményezés hetente 1 alkalom Kezdeményezés hetente 1 alkalom Kezdeményezés hetente 1 alkalom Kezdeményezés hetente 1 alkalom Kötelező foglalkozás hetente 1 alkalom
Nagycsoport	A külső világ tevékeny megismerése Irodalmi nevelés Zenei nevelés Vizuális nevelés Testnevelés	Kezdeményezés hetente 1 alkalom Kezdeményezés hetente 1 alkalom Kezdeményezés hetente 1 alkalom Kezdeményezés hetente 1 alkalom Kötelező foglalkozás hetente 2 alkalom
<p><u>Megjegyzés:</u> A tevékenységi formáknál a heti egy kezdeményezés azt jelenti, hogy hetente csak egy témát dolgoznak fel, de ez történhet több napon át is, kivéve a testnevelést. Nagycsoportban a második testnevelést az úszás kiválthatja.</p> <p>A külső világ tevékeny megismerése magában foglalja a környezeti, társadalmi és matematikai ismereteket.</p> <p>Sószobai foglalkozások minden korcsoportban hetente 2 alkalommal vannak fél órás időtartammal.</p>		

Napló

Az óvodai csoportnaplók külső formája szabadon választott. A belső tartalma viszont egységes. Minden naplónak tartalmaznia kell a következőket:

Kezdőlap

- Csoport neve
- Csoportban dolgozó felnőttek nevei
- Korcsoport meghatározása
- Nevelési év meghatározása
- Napló megnyitásának időpontja
- Az óvoda OM azonosítója

Csoportnévsor

- A csoportba járó gyermekek neve és jele

Életkor szerinti csoportnévsor

- A csoportba járó gyermekek életkor szerinti névsora

Gyermekvédelmi lap

- A hátrányos-, halmozottan hátrányos és veszélyeztetett helyzetű gyermekek névsora, a besorolás minősítésével és az okok feltüntetésével

Hetirend

- A kezdeményezési tevékenységek megtervezése 1 hetes intervallumban

Napirend

- A napi tevékenységek megtervezése 1 napos intervallumban

Nevelési terv

- Minden korcsoport életkori sajátosságainak megfelelő célkitűzések és feladatok a szervezési feladatok meghatározásával

Hagyományok és ünnepek tervezése

- Olyan események tervezése, amelyek minden évben hagyományosan megjelennek az óvodai életünkben.(pl.: Mihály napi vásár, Mikulás, Karácsony, Farsang, más jeles napok megünneplése stb.) A tevékenység és az ehhez kapcsolódó szervezési feladatok meghatározása

Különleges események tervezése

- A mindennapi tevékenységeken kívüli események megjelenítése. (Pl:színházi előadások, kirándulások stb.) A tevékenység és az ehhez kapcsolódó szervezési feladatok meghatározása

Oktatási terv

- Heti lebontásban megjelenő anyag a tanulási tevékenységekhez kapcsolódóan

Éves keretterv

- Az egész éves oktatási terv ismeretanyaga

Egyéni fejlesztési terv

- Jellemzően nagycsoportban; a külön fejlesztendő gyermek részére tervezve

A csoport életéről szóló feljegyzések

- A csoporttal kapcsolatos feljegyzések heti, havi rendszerességgel, szükség szerint

Óvodavezető megjegyzései

- Naplóellenőrzés és csoportlátogatás tapasztalatai

Személyi megfigyelő lapok

- A gyerekek egyéni fejlődési szintjét tartalmazza

4. számú melléklet

E G Y É N I K É P E S S É G F E J L Ő D É S M U T A T Ó I C S O P O R T

A N A M N É Z I S

A gyermek neve: _____
 Születési helye, ideje: _____
 Anyja neve: _____
 Apja neve: (Gondviselő neve): _____
 Gyermek száma a családban: _____

A SZÜLŐ KÖZLÉSE A GYERMEK EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTÁRÓL:

Tartós betegség: _____
 Gyógyszerérzékenység: _____
 Allergia: _____
 Lázgörcs: _____
 Egyéb: _____

BESZOKTATÁSI TAPASZTALATOK:

_____
 _____
 _____
 _____
 _____

A C S A L Á D S Z E R K E Z E T E :						
	Teljes	Felbomlóban	Elvált	Egyéb	A gyermek hátrányos helyzetű	A gyermek veszélyeztetett
3-4 év						
4-5 év						
5-6 év						
6-7 év						

Á L T A L Á N O S J E L L E M Z Ő K :									
Állítások		3-4		4-5		5-6		6-7	
		I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
ALKATI JELLEMZŐK	Fizikuma gyenge								
	Fizikuma átlagos								
	Fizikuma erős								
DOMINANCIA	Kéz: jobbra irányuló								
	Kéz: balra irányuló								
	Kéz: keresztdominancia								
	Láb: jobbra irányuló								
	Láb: balra irányuló								
	Láb: keresztdominancia								
BESZÉDHEZ	Beszédhibája van								

SZÜKSÉGES FELTÉTELEK	Beszédhibája van és logopédia terápiában részesül								
	Beszédhibája nincs								

É R T E L M I K É P E S S É G E K									
Állítások		3-4		4-5		5-6		6-7	
		I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
FIGYELEM	Csak rövid ideig képes								
	Könnyen elterelhető								
	Folyamatos kontaktust útján fenntartható								
	Tartós								
GONDOLKODÁS	Szemléletes-cselekvő								
	Szemléletes- képszerű								
	Elvont gondolkodás								
VERBÁLIS EMLÉKEZET	Nem tud semmit felidézni								
	Felidézése pontatlan								
	Felidézése pontos								
VIZUÁLIS EMLÉKEZET	Nem tud semmit felidézni								
	Felidézése pontatlan								
	Felidézése pontos								
VIZUÁLIS ÉRZÉKELÉS	Nem észleli a különbségeket azonosságokat								
	A nagy eltérést észleli								
	Apró eltérést is észlel								
TAKTILIS-TAPINTÁSOS ÉSZLELÉS	Nem ismeri fel a formákat								
	Néhány formát felismer								
	A formákat önállóan felismeri, megnevezi								
TÉRBELI ÉRZÉKELÉS I. (ALATT, FÖLÖTT, MELETT)	Nem képes rá								
	Részben képes rá								
	Képes rá								
TÉRBELI TÁJÉKOZÓDÁS II.	Nem ismeri a testsémáját								
	Részben ismeri								
	Ismeri a testsémáját								
SZÁMOLÁSI KÉPESSÉG	Nem ismeri a számok sorrendjét								
	Mechanikusan számol								
	Mennyiségeket pontosan számol								
KÉPZELET	Nem kreatív								
	Csak egyes területeken kreatív								
	Több területen is kreatív								

É R Z E L M I N E V E L É S É S S Z O C I A L I Z Á C I Ó									
Állítások		3-4		4-5		5-6		6-7	
		I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
KÖZÖSSÉGBEN ELFOGLALT HELYE	Magányos								
	Csak egy személyhez kötődik								

	Több felszínes kapcsolata van								
	Kiterjedt kapcsolatai vannak								
FELNÖTTEKHEZ VALÓ VISZONY	Elutasító								
	Tartózkodó								
	Ragaszkodó								
	Elfogadó								
ALAPVETŐ ÉRZELMI ÁLLAPOT	Szorongó, féltékeny, gátlásos								
	Heves, indulatos								
	Kiegyensúlyozott, vidám								
SEGÍTSÉGNYÚJTÁS	Nem segít								
	Kérésre sem segít								
	Kérésre segít								
	Kérés nélkül segít								
SZABÁLYTUDAT	Nem használja								
	Segítséget igényel								
	Önálló								
KEZDEMÉNYEZŐ KÉPESSÉGE	Nem kezdeményez								
	Kezdeményez								
ÖNBIZALOM	Kevés								
	Túlzott								
	Egészséges önbizalom								
TEVÉKENYSÉGHEZ KÖTŐDŐ EGYÜTTMŰKÖDÉSI FORMÁK	Nem képes rá								
	Ellenőrzés mellett képes rá								
	Képes rá								
AKADÁLYOK, NEHÉZSÉGEK LEKÜZDÉSÉNEK MÓDJA	Feladja								
	Megerősítést igényel								
	Önállóan viszi végig a tevékenységet								

J Á T É K									
Állítások		3-4		4-5		5-6		6-7	
		I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
KAPCSOLATAI A JÁTÉKBAN	Szemlélődő								
	Magányosan játszó								
	Egymás mellett játszó								
	Együtt játszó								
MILYEN JÁTÉKOT KÉNYSZERÍT ELŐNYBEN	Gyakorlójáték								
	Rendszeresen ua. a játékot játssza								
	Konstruktív játék								
	Szerepjáték								
	Szabályjáték								
	Bábozás, dramatizálás								
HOZ-E ÚJ ÖTLETET JÁTÉKBAN	Nem hoz								
	Van új ötlete								
	Alkotó, kreatív ötletei vannak								
MENNYI IDEIG TART KI A JÁTÉKBAN	Nem játszik								
	Néhány percig(5-10)								
	Huzamosabb ideig (30-40)								
SZEREPMEGNYILVÁNULÁSA JÁTÉKBAN	Alárendelt elfogadó								
	Együttműködő								
	Kezdeményező, irányító								
M O T O R O S K É P E S S É G E K									
Állítások		3-4		4-5		5-6		6-7	
		I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
MOZGÁSA	Összerendezetlen								

	Térben bizonytalan								
	Térben jól tájékozódik								
	Összerendezett								
ERŐ-ERŐNLÉT	Gyenge								
	Átlagos								
	Erős								
GYORSASÁG	Lassú								
	Átlagos								
	Gyors								
KÚSZÁS-MÁSZÁS	Nem képes								
	Technikailag nem jól végzi								
	Helyesen végzi								
	Megváltozott térbeli feltételek mellett is jól végzi								
EGYENSÚLYOZÁS	Talajon bizonytalan								
	Talajon képes rá								
	Megváltozott térbeli feltételek mellett is képes rá								
FINOMMOTORIKA	Gyenge								
	Átlagos, korának megfelelő								
	Fejlett, kiemelkedő								
ÁBRÁZOLÁSI KÉPESSÉGEI	Firka								
	Egyvonalas rajz								
	Rajza kifejező								
	Nem használ színeket								
	Színeket használ								

E G É S Z S É G E S É L E T M Ó D R A N E V E L É S									
Állítások		3-4		4-5		5-6		6-7	
		I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
TISZTÁLKODÁS	Önállótlan								
	Sok segítséget igényel								
	Kevés segítséget igényel								
	Önálló								
WC HASZNÁLAT	Nem megbízható (szoba és ágytisztaság)								
	Sok segítséget igényel								
	Kevés segítséget igényel								
	Önálló, ügyel a rendre								
FOGMOSÁS	Elutasítja								
	Segítséget igényel								
	Önálló								
ÉTKEZÉS	Önállótlan								
	Sok segítséget igényel								
	Önállóan öltözik								
	Kulturáltan étkezik								
ÖLTÖZKÖDÉS	Önállótlan								
	Sok segítséget igényel								
	Kevés segítséget igényel								
	Önálló								
ZSEBKENDŐ HASZNÁLAT	Nem használja								
	Segítséget igényel								
	Önálló								
A N Y A N Y E L V I N E V E L É S									
ÁLLÍTÁSOK		3-4		4-5		5-6		6-7	

		I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
SZÖVEGÉRTÉS	Nem érti meg								
	Részben érti								
	Érti								
AKTÍV SZÓKINC	„Bébi szavak” Hangutánzó szavak								
	Hiányos								
	Átlagos								
	Gazdag, árnyalt								
MONDATALKOTÁS SZÖVEGALKOTÁS	Nem beszél								
	Csak szavakat használ								
	Tömondatokat használ								
	Összetett mondatokat használ								
	Őnállóan képes összefüggő történetek mesélésére								
KOMMUNIKÁCIÓS KÉPESSÉG	Kapcsolatfelvételle nem képes								
	Kapcsolatfelvételle képes								
	Beszédfigyelme nem jó								
	Beszédfigyelme többnyire jó								
	Beszédfigyelme jó								